

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

"OLI MUKAVA NÄHDÄ NIIN SAMANLAISIA,
JA KUITENKIN NIIN ERILAISIA KAVEREITA."

Globaalikasvatusmalli

Bougoudia ry:n kouluyhteistyöhön

Alassane Ouedraogo

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 2 / 2016

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Alassane Ouedraogo	Sivumäärä 31 + 13
Työn nimi Globaalikasvatus-malli Bougoudia ry:n kouluyhteistyöhön	
Ohjaava(t) opettaja(t) Kimmo Lind	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Bougoudia ry	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Suunnittelin opinnäytetyönäni toiminnallisen globaalikasvatuksen mallin Bougoudia ry:lle. Yhdistyksen tukikoululla on ystävyyskoulu Espoon Latokaskessa, jossa globaalikasvatustyötä on toteutettu syksystä 2014 saakka. Bougoudia ry tekee ruohonjuuritason kehitysyhteistyötä Burkina Fason maaseudulla tukien erityisesti tyttöjen koulutusta. Yhdistys on aloittanut toimintansa vuonna 2012.</p> <p>Toiminnallisen menetelmän valintaan vaikutti uuden opetussuunnitelman painotus oppilaiden osallisuuden edistämisestä. Toisaalta toiminnallisuus sopii mielestäni myös tähän aihepiiriin parhaiten. Sen avulla vieraammat ja jopa hieman epävarmat asiat tulevat lähemmäksi lasten omaa arkea ja he voivat saahan niihin paremmin henkilökohtaisen kosketuksen. Oppilaiden osallistaminen myös lisää motivaatiota asioita kohtaan ja vaikuttaa tunnilla viihtymiseen. Ympäröivät ilmiöt kiinnostavat oppilaita ja näiden teemojen käsittelyyn globaalikasvatus antaa mahdollisuuksia.</p> <p>Maahanmuuton lisääntyessä globaalikasvatuksen tarve korostuu entisestään. Jopa meidän pienessä Suomessa rasismi on nostanut päätään ja vastakkainasettelut ovat huolestuttava ilmiö. Ennakkoluuloja ja muukalaispelkoa voidaan parhaiten estää lisäämällä tietoa ja sitä kautta parantaa turvallisuuden tunnetta. Kun asiaan syntyy henkilökohtainen suhde, se voi synnyttää halun lähteä toimimaan paremman maailman puolesta.</p> <p>Opinnäytetyöni produktio-osuuteen rakensin tuntisuunnitelman, joka sisältää tietoiskun Burkina Fasosta, Videon, keskusteluosuudet, laululeikkejä ja draamatarinan. Napokon tarina on koostettu Burkina Fasossa kuvatuista videoista ja kuvista. Se on kuvitteellinen tarina, joka kertoo 4. luokkalaisesta Napoko-tytöstä, hänen arkipäivästään. Videon kautta välittyy se arkitodellisuus, jossa moni koulutyttö siellä elää. Päivään sisältyy paljon raskaita kotitöitä, jotka tyttölasten pitää tavallisesti perheessä hoitaa. Napoko on kuitenkin siitä onnellisessa asemassa, että hän saa käydä koulua. Videon jälkeen lapset pääsevät myös eläytymään Napokon perheen arkeen osallistumalla draamatarinaan.</p> <p>Toiminnallisen osuuden jälkeen toteutin myös palautekyselyn. Tein erilliset lomakkeet oppilaille ja opettajalle. Palautelomakkeen avulla haluan selvittää, kuinka oppilaat ja opettaja kokevat vierailuni luokassa ja globaalikasvatuksen merkityksen. Kyselyn tavoitteena on myös se, että voisin sen pohjalta edelleen jatkokehittää suunnitelmaani. Lasten ja opettajien palautteista välittyi viesti, että globaalikasvatukselle on tarvetta ja tilausta. Erilaisiin kulttuureihin tutustuminen on kiehtovaa ja se tuo kouluarkeen uusia ulottuvuuksia ja syvyyttä lisää. Näiden palautteiden pohjalta tuntisuunnitelmaa voi myös kehittää eteenpäin ja tunnin toteutusta miettiä vielä tarkemmin.</p> <p>Tuntisuunnitelmaa voi hyvin hyödyntää ja toteuttaa sellaisenaan erityisesti Latokasken koulussa vuosittaisilla vierailukäynneillä. Pieniä päivityksiä siihen tarvitsee toki tehdä, esim. faktatiedot on hyvä tarkistaa vuosittain. Suunnitelmaa voi toki hyödyntää myös muissa kuin Latokasken koulussa. Videomateriaalista voisi kehittää toisen version, jossa Latokaski ei ole samalla tavalla keskiössä.</p>	
Asiasanat. globaalikasvatus, maailmankansalaisuus, kansalaisvaikuttaminen, kouluyhteistyö, kehitysyhteistyö, peruskoulu opetussuunnitelma	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Alassane Ouedraogo	Number of Pages 31 + 13
Title Type of global education in the school cooperation with Bougoudia ry	
Supervisor(s) Kimmo Lind	
Subscriber and/or Mentor Bougoudia ry	
<p>Abstract</p> <p>My thesis builds on a functional global education program implemented by Bougoudia ry. Schools supported by Bougoudia, a non-profit association have a friendship treaty with Latokaski school in Espoo where the global education program is being implemented since autumn 2014. Bougoudia is active in grassroots development in rural areas of Burkina Faso and supports particularly girls' education. The association has started its operations in 2012.</p> <p>The choice of the functional method, has been influenced by the new national curriculum that emphasises and promote inclusion. On the other hand, i believe the functionality aspect is the best appropriate to our topic. It allows less familiar and even a little doubtful things will come closer to the children's own daily life and they can get to them better personal experience. The participation of pupils, increase motivation for issues and impact the class enjoyment. The pupils are interested in what happening around them and we believe global Education creates opportunities to find solutions about these issues.</p> <p>With the increasing flows of immigration, the need for global education is more than ever needed. Even in our small country like Finland, racism is emerging and clashes are becoming worrying. Prejudices and xenophobia can best be prevented by increasing awareness about different global issues and thereby, improve the feeling of security. When we are affected on the personal level, it develops in us the desire to help and stand for a better world.</p> <p>The functional part of the thesis includes a lesson plan, which contains fact information about Burkina, a video, discussion shares, singing games and a drama story. Napokon story is compiled from videos and pictures described in Burkina Faso. It's an imaginary story about 4th graders Nanako-girl and her daily life. Video shows a typical girl child's life in the countryside. They are doing usually a lot of heavy housework. However, Napokon is glad that she gets to go to school. After the video, schoolchildren also have access to empathize with the Napokon family everyday life by participating in the drama story.</p> <p>After the implementation of the functional part, teachers and schoolchildren answered a feedback survey form. By the feedback form, i would like to find out how children and teachers experience our visit in class and the importance of global education. The survey also allows us to continue to develop post-graduate plan. Children and teachers' feedback conveyed the message that the need and demand for the global education is important. Getting to know different cultures is fascinating and it will bring a new dimension to everyday school life. On the basis of feedback, education plans and their implementation can also be further developed in more details.</p> <p>Lesson plans may be exploited and implemented in particular for every year visit in Latokaski school, but some will need little periodic updates. For instance, facts information should be checked annually. Finally, i believe the lesson plans can be used for other schools than Latokaski. In that case, a second version of the video should be developed, where Latokaski is not in the focal point.</p>	
<p>Keywords global education, world citizenship, civic participation, school cooperation, cooperation of development. basic Education plan.</p>	

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	5
2. OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	6
2.1 Työn tarkoitus ja tavoite	7
2.2 Toimintaympäristön kuvaus	9
3. PEDAGOGISET LÄHTÖKOHDAT	10
3.1 Globaalikasvatuksen tavoitteet	12
3.2 Globaalikasvatus uudessa opetussuunnitelmassa	13
3.3 Kohti maailmankansalaisuutta	14
4. OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS JA MENETELMÄT	16
4.1 Työssä käytetyt menetelmät	17
4.2 Toiminnallisen osuuden suunnittelu	18
4.3 Tuntisuunnitelman rakenne	19
4.4 Palautelomakkeen suunnittelu ja testaus	20
4.5 Video-materiaalin kuvaaminen ja editointi	22
5. TOIMINNALLISEN TYÖN ARVIOINTI	23
5.1 Toiminnallisen osuuden onnistumisen arviointi	23
5.2 Opetusmateriaalit ja niiden käytettävyys	25
5.3 Toiminnallisen osuuden purku	26
5.4 Palautelomakkeiden purku	27
6. POHDINTA	29
6.1 Päätelmät	30
6.2 Jatkosuunnitelmat	31
LÄHTEET	32
LIITTEET	34
Liite 1: Toiminnallisen osuuden tuntisuunnitelma	35
Liite 2: Diaesitys Burkina Fasosta	37
Liite 3: Näytelmä Burkina fasolaisen maalaisperheen päivästä	40
Liite 4: Palautelomake oppilaille	43
Liite 5: Palautelomake opettajalle	44
Liite 6: Kuvia Latokasken globaalikasvatunnilta	45
Liite 7: Videolinkki	46

1. JOHDANTO

Teen opinnäytetyönä toiminnallisen globaalikasvatusmallin Bougoudia ry:lle. Yhdistys tekee ruohonjuuritason kehitysyhteistyö ohella myöskin kouluyhteistyötä Espoon Latokasken koulun kanssa. Päätin suunnitella tuntimalli peruskoulun 4. – 6. luokkalaisille sillä se oli myös Latokasken koulun rehtorin toiveena. Halusin valita kohderyhmäksi alakoulun, sillä mielestäni globaalikasvatustyö on tärkeää aloittaa varhain. Yhtenä syynä opinnäytetyön aiheen ja menetelmän valinnalle on myös se että 2016 elokuusta käyttöön tuleva uusi opetussuunnitelma painottaa entistä enemmän oppilaiden osallistamista ja globaalikasvatuksen merkitystä. Koen että aihe on siksi hyvin ajankohtainen. (Holm & Törnroos 2012, 6 – 7.)

Bougoudia ry tekee ruohonjuuritason kehitysyhteistyötä Burkina Fasossa Länsi-Afrikassa. Se on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton kansalaisjärjestö. Sen pääasiallinen tehtävä on tukea tyttöjen koulunkäyntiä Burkina Fasossa ja edistää samalla myös naisten asemaa. Bougoudia ry perustettiin elokuussa 2012 ja virallisen rekisteröinnin se sai maaliskuussa 2013. Bougoudia on paikallista dioullan heimokieltä ja se tarkoittaa onnellista savi-majakylää.

Bougoudia ry:llä on kaksi pääasiallista tukikohdetta Burkina Fason maaseudulla Nasson ja Bakaribougoun kylien kouluissa. Bakaribougoun koulussa opiskelee noin 600, 1. – 6. luokkalaista lasta. Yhdessä luokassa on yli 100 lasta. Nasson koulu on toiminut vasta pari vuotta ja siellä on tällä hetkellä vain 1. - 2. luokat, noin 80 lasta. Bougoudia ry:llä on tällä hetkellä kummitoimintaa molemmissa tukikouluissa. Noin kuudella kymmenellä lapsella on Suomesta oma tukikummi. Sen lisäksi yhdistyksellä on myynnissä eettisiä lahjoja. Yhdistyksen toimintaa voi tukea myös liittymällä kannatusjäseneksi, varsinaiseksi jäseneksi tai yrityskannatusjäseneksi. Uutena toimintamuotona Bougoudia ry on alkanut tekemään myös globaalikasvatustyötä peruskouluissa Suomessa.

Latokasken peruskoulu Espoossa toimii ystävyyskouluna Bougoudia ry:n tukikoululle Bakaribougoulle. Sen vuoksi työ oli helppo rajata koskemaan vain Latokasken koulussa tehtävää globaalikasvatusta. Bougoudia ry on tehnyt Latokasken koulun kanssa yhteistyötä jo reilu vuoden ajan. Olen ollut viime syksynä Bougoudia ry:n toimesta vierailemassa siellä viides

ja kuudes luokissa. Sen lisäksi osallistuimme yhdistyksen kanssa myös Latokasken perinteiseen marrassäpinäpäivään syksyllä 2014. Se on vuosittainen tapahtuma, johon osallistuvat lapset ja heidän perheensä sekä koulun henkilökunta.

2. OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee käytännön toiminnan ohjeistamista opastamista ja järjestämistä. Se sisältää raportin ja produktio-osuuden. Produktio-osio pohjautuu vahvasti kirjallisuuteen ja aikaisempiin tutkimuksiin aiheesta. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakentuu globaalikasvatuksesta ja kansalaisvaikuttamisesta. Erityisesti globaalikasvatus keskittyy kulttuurikasvatuksen merkitykseen ja toisaalta myös kulttuurien väliseen kasvatukseen ja kansalaisvaikuttaminen maailmankansalaisuuteen. (Vilkkä & Airaksinen 2003.)

Eettisten toimintatapojen merkitys korostuu globalisaation kehittyessä. Reilu kulttuuri tarkoittaa sitä, että myös ihmisten kulttuuriset oikeudet toteutuvat. Mahdollisuus osallisuuteen tasa-arvoistuu ikään, sukupuoleen, kieleen, vammaisuuteen, vähemmistöasemaan, etniiseen, uskonnolliseen tai kulttuuriseen taustan katsomatta. Kun maailma globalisoituu, se tavallaan myös pienenee. Uhkat koetaan enemmän yhteisinä asioina ja ihmiset alkavat äänestämään valinnoillaan joissa, korostu oikeudenmukaisuus ja yhteinen etu. Kulttuuriset oikeudet määrittyy kaikissa maissa eri lähtökohdista ja niihin vaikuttavat mm. maan kehitystason kannalta keskeisimmät asiat kuten tiedon vapaus, sensuuri ja kielet. Kulttuuriin liittyviä oikeuksia ovat mm. jokaisen oikeus valita oma kulttuurinsa, oikeus osallistua kulttuurielämään, ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet, kulttuurin kunnioitus jne. (Kaivola 2008, 28 – 31.)

Nostan työssäni esiin myös uuden vuonna 2016 käyttöön otettavan opetussuunnitelman. Sen arvopohjan kuvausta on täydennetty ja sen muutettu ottamaan huomioon myös YK:n ihmissoikeusjulistuksen, lapsen oikeuksien sopimuksen ja Euroopan Ihmissoikeussopimuksen. Globaalikasvatus havahduttaa toimimaan oikeudenmukaisemman maailman puolesta. Se avaa silmät näkemään asioita laajemmasta perspektiivistä. Globaalikasvatuksen tavoit-

teena on ohjata ihmisiä kantamaan osansa meille kaikille kuuluvasta yhteisvastuullisuudesta. Siihen sisältyy ympäristö-, turvallisuus-, rauha-, kulttuuri-, kehitys-, ihmissoikeus-, ja tasa-arvokasvatusta. (Melen-Paaso 2008.)

Kulttuurikasvatuksella tarkoitetaan kulttuurien välisen vuorovaikutuksen ja monikulttuurisuuden edistämistä sekä rasisminvastaista työtä. Kulttuurikasvatuksen avulla voidaan käsitellä oikeudenmukaisuuteen, syrjintään, tasa-arvoon ja kulttuurieroihin liittyviä kysymyksiä. Tärkeitä päämääriä ovat syrjinnän syiden ja ilmenemismuotojen hahmottaminen sekä menetelmien tarjoaminen erilaisuuden kohtaamiseen. (Kepa 2016.)

Gloaalikasvatusta on pyritty edistämään jo vuodesta 1945, jolloin maailmansodan voittajavaltiot perustivat Yhdistyneet kansakunnat. Kuitenkin vasta viime vuosina kun Suomi on alkanut muuttumaan entistä kansainvälisemmäksi, globaalikasvatuksen merkitys on korostunut lisää. (Lampinen & Melen-Paaso 2009, 11.) Globaalisaatio tarjoaa meille paljon mahdollisuuksia, mutta toisaalta se tuo mukanaan myös uhkia. Maailman tila, ympäristön saastuminen, lapsityövoiman käyttö useissa maissa ja muut ikävät asiat herättä meidät näkemään ekologisesti ja sosiaalisesti kestäättömän maailman. Tiedonvälityksessä, työoloissamme, kommunikaatitavoissamme näkyy globalisaation vaikutukset. Se vaikuttaa myös meidän ajatuksiimme hyvästä elämästä eikä se voi olla vaikuttamatta toiveisiimme ja haaveisiimme. (Lampinen & Melen-Paaso 2009)

2.1 Työn tarkoitus ja tavoite

Työn tarkoituksena on tuottaa Bougoudia ry:lle toimiva ja yksi globaalikasvatusoppitunnin malli jota voitaisiin sellaisenaan toteuttaa peruskoulun 4 - 6. luokissa. Tarkoituksena on laatia tuntisuunnitelma sillä tavalla, että se olisi tukemassa myös opetussuunnitelmassa mainittuja tavoitteita. Uudessa vuonna 2016 käyttöön tulevassa opetussuunnitelmassa painotetaan globaalikasvatuksen merkitystä. Toisaalta siellä mainitaan myös draamakasvatuksen merkitys. Työn tarkoituksena on myös rohkaista opettajia toteuttamaan globaalikasvatus-työtä oppilaiden kanssa. Globaalikasvatukselle on tarvetta suomalaisissa kouluissa. Maahanmuutto on lisääntynyt ja se on tuonut mukanaan monenlaisia piirteitä sekä hyviä että huonoja. Arkipäivän rasismi on viimeaikoina ollut otsikoissa usein ja vastakkainasettelut eri kulttuurien välillä on ehkä hieman lisääntynyt. Media kertoo omalla tavallan kehittyvien maiden tilanteista ja tuo kuva voi olla hyvin kapea ja yksipuolinen. Ennakkoluulot nousevat usein tietämättömyydestä ja muukalaispelosta.

Olisi hyvä olla positiivisella tavalla utelias erilaisia kulttuureita kohtaan. Itse vähemmistökulttuuri edustajana koen että parhaiten voin olla poistamassa ennakkoluuloja ja edistämässä oikeudenmukaisuutta jalkautumalla oppilaitosten arkeen ja tekemällä globaalikasvatustyötä. Globaalikasvatus on varsin laaja ja moniulotteinen aihe ja sen vuoksi päätin rajata työn koskemaan pääosin kulttuurikasvatusta. Globaalikasvatuksen aihepiiriin syventyminen ja oman käsityksen laajentaminen on hedelmällistä, kun asiaan syntyy henkilökohtainen suhde. Parhaassa tapauksessa se vaikuttaa haluun lähteä toimimaan paremman maailman puolesta. Globaalikasvatuksen toteuttamisessa mahdollisuuksien määrä on rajaton. Tärkeintä sen toteuttamisessa on kuitenkin kestävä tavoitteet ja arvopohja. (Lampinen & Melen-Paaso 2009, 11.)

Te näette lapsen mutta näettekö sen aikuisen joka tästä lapsesta kasvaa
ja sen aikuisen lapset ja nämä lapset aikuisina ja heidän lapsensa kaikki kolmannet ja
neljännet polvet; ja näette lapsen mutta näettekö ihmiskunnan
joka tästä lapsesta kasvaa? (Lahtela 1971)

Yksi syy, miksi halusin valita juuri toiminnallisen menetelmän työhöni, nousee opetussuunnitelman keskeisestä tavoitteesta kannustaa oppilaita osallisuuden vahvistamiseen. Ajattelin, että toiminnallisuus sopii tähän aihepiiriin parhaiten. Uusi opetussuunnitelmatyö tehtiin nyt aivan uudella tavalla niin, että koulujen henkilökunta, oppilaita ja myös heidän vanhempien haastettiin osallistumaan arvojen pohdintaan laajasti. Todellinen vaikuttaminen ei kehity itsestään vaan se vaatii jatkuva aktiivisuutta ja kehittämistä. Opettajilta se vaatii myönteistä suhtautumista ja aitoa halu sitoutua oppilaiden vaikutusmahdollisuuksien kehittämiseen. Oppilailta löytyy yllättävän hyviä ideoita asioiden toteutuksiin ja oppimisen edistämiseen jolla voidaan parantaa myös kouluviihtyvyyttä huomattavasti. Ympäröivät maailman ilmiöt kiinnostavat oppilaita kovasti ja siihen globaalikasvatus antaa paljon mahdollisuuksia. (Ojala 2015.)

Tuntisuunnittelun tueksi selvitin ensin, millä tavalla opettajat suhtautuvat globaalikasvatukseen peruskouluissa ja mitä he siltä odottavat. Tämä pohjatyötä varten löysin opinnäytetyön Theseuksen tietokannassa, jossa on haastateltu opettajia. He ovat peruskoulun alaluokkien opettajia, joista kaikilla on jo ennestään kokemus globaalikasvatuksesta. Holm & Törnroosin teettämän haastattelututkimuksen pohjalta selvisi, että opettajat olivat kiinnostuneita globaaleista teemoista ja heillä oli halua toimia hyvinvoinnin ja tasa-arvoisemman, oikeudenmukai-

semman maailman puolesta. Opettajat kokivat, että erityisesti maahanmuuton ja ympäristömuutosten myötä globaalikasvatuksen merkitys on kasvanut. Hyvä olisi kasvattaa nuoresta sukupolvesta maailmankansalaisia jotta he voisivat olla kehittämässä monimuotoista yhteiskuntaa entistä toimivammaksi. (Holm & Törnroos 2012, 6 – 7.)

Pohdin aluksi, että toteutan työni tueksi myös itse vastaavanlaisen kyselyn Latokasken opettajilla. Tätä en kuitenkaan tehnyt sen vuoksi että työni olisi paisunut niin laajaksi. Päätin keskittyä kahden oppilaitoksen, Latokasken ja Bakaribougoun koulujen välisen vuorovaikutuksen kuvaamiseen ja videoprojektin toteuttamiseen oppimateriaaliksi. Toinen syy miksi en itse lähtenyt toteuttamaan vastaavaa kyselyä oli se että sain aikaisempien tutkimusten pohjalta jo hyvän käsityksen siitä mitä opettajat asiasta ajattelevat. Tätä vahvisti myös se, että minua oli pyydetty jo useille kouluille puhumaan aiheesta.

2.2 Toimintaympäristön kuvaus

Toiminnallisen osuuden toteuttamisessa toimintaympäristönä on Latokasken peruskoulu joka toimii Espoon Latokaskessa ja toisaalta myös Bakaribougoun koulu. Latokasken koulu on pieni alakoulu, jossa on noin 250 oppilasta. Olen vierailut koululla ensimmäisen kerran syksyllä 2014 sitten syksyllä. Silloin kävin pitämässä globaalikasvatustunnit 5 – 6. luokkalaisille. Sen lisäksi vierailimme Bougoudia ry:n kanssa Marrassäpinä tapahtumassa vuoden 2014 marraskuussa. Tänä syksynä olin pitämässä globaalikasvatuksen tunnit 4. luokkalaisille. Bakaribougoun koulussa toteutin toiminnallisen osuuden videokuvaukset ja vein Latokasken oppilaiden terveiset sekä keräsin heiltä tervehdykset Latokasken koululaisille.

Latokasken koulun vanhempaintoimikunta on Bougoudia ry:n kannatusjäsenenä ja heidän sekä rehtorin kanssa olemme sopineet, että vierailen koululla säännöllisesti vuosittain. Keväällä menen 5. luokkaan ja seuraavana syksynä vuorossa ovat taas 4. luokkalaiset. Tämän lisäksi vierailen vuosittain myös Bakaribougoun koululla Burkina Fasossa ja välitän lasten terveisiä toinen toisilleen.

3. PEDAGOGISET LÄHTÖKOHDAT

Yhteiskunnan kehittyessä ja muuttuessa nopean tahtia tarvitaan kansalaisilta elinikäistä oppimisen kykyä. Euroopan unioni (EU) on listannut muutamia avaintaitoja, joista tähän aihepiiriin liittyviä ovat mm viestintä vieraillla kielillä, oppimistaidot, aloitekyky, sosiaaliset kansalaistaidot, tietoisuus kulttuurista ja kulttuurin ilmaisumuodot. Monet taidot liittyvät toisiinsa, kuten esimerkiksi oppimistaidot tukevat kaikkea oppimista. Näitä avaintaitoja yhdistää kriittinen ajattelu, luovuus, aloitteellisuus, ongelmanratkaisu, riskinarviointi, päätöksenteko ja tunteiden hallinta. (peda.net 2016.) Näistä pedagogisista avaintaidoista globaalikasvatus pyrkii erityisesti kasvattamaan kulttuuritietoisuutta. Toisaalta myös vieraillla kielillä viestiminen on yksi osa globaalikasvatusta. Omassa toiminnallisessa osuudessani käytin neljää vierasta kieltä. Opetin lapsille tervehdyksiä heimokielellä ja kaksi ranskankielistä laulua.

Oppimiskulttuurissamme elää vahvana sellainen käsitys, että oppimateriaalien kuvaukset maailman tilasta ja se mitä opettaja sanoo, ovat todellista. Oppilaiden kanssa on tärkeä käsitellä myös sellaisia asioita jotka ovat epävarmoja ja joihin oikeastaan kellään ei ole oikeita vastauksia. Globaalit ja ajankohtaiset kysymykset ovat asioita, joita opettajan kannattaisi pitää esillä sillä ne vahvistavat maailmankuvan muodostumista ja maailman ymmärtämistä. Hyvä olisi sitoa asiat oppilaiden omaan arkeen ja elinympäristöön. Osallisuuteen kannustavia oppimisympäristöjä, toiminnallisia ja vuorovaikutteisia työtapoja ei hyödynnetä opetuksessa riittävästi. Esimerkiksi maantieteen opetus on keskittynyt liikaa paikannimien opetteluun. Tutkimusten mukaan oppilaiden motivaatio ja osaaminen maantiedossa parani kun näiden sijaan keskityttäisiin enemmän maailman kehitykseen, rakenteeseen ja siihen, mitä ympäröivässä maailmassa tapahtuu. Tiedollisen opetuksen rinnalla on hyvä käsitellä oppilaiden kanssa myös elämän ristiriitaisuuksia ja epävarmuutta sekä muutosta. Näiden kautta vahvistuu kyky kohdata muutoksia ja epävarmuutta omassa elämässä. (Chantell 2015.)

Tämän lähteen valossa voisin sanoa, että mielestäni globaalikasvatuksessa toiminnallinen menetelmä on hedelmällinen lähestymistapa ja se tuo aiheen lähemmäs oppilaita. Toisaalta itse lapsuuteni tuolla Burkina Fason maaseudulla viettäneenä toin teorian tiedouden rinnalle jotain autenttista ja alkuperäistä omaleimaisuutta, joka tuli esille oppilaiden kanssa käydyssä dialogissa. Havaitsin sen, että oppikirjojen välittämä kuva afrikkalaisen lapsen elämästä ei ehkä ollutkaan aivan sitä mitä oppilaat olivat kuvitelleet. Aito kosketus videoiden, tarinoiden,

leikkien ja piirrosten kautta toi selvästi nuo kaukana toistaan asuvat ja elävät lapset paljon lähemmäs toisiaan. Lapset kokivat, että juuri tuo erilaisuus ja yllätyksellisyys puhuttelivat heitä. Joku lapsista totesikin että en voinut edes kuvitella että jossain elämä on niin erilaista, kuin meillä.

On tärkeää että oppilaita ohjataan perustelemaan näkemyksiään. Esitetyt asiat on sidottava faktatietoon. Huomioitava olisi myös se, että oppilaiden mielessä voi herätä hyvin erilaisia, toisistaan poikkeaviakin mielipiteitä. Hyvä onkin ohjata oppilaita ilmaisemaan, perustelemaan, kuuntelemaan ja kunnioittamaan kaikkia esiin nousevia mielipiteitä ja ajatuksia. (Chantell 2015.) Tämän vuoksi itsekkin otin toiminnalliseen tuokiooni mukaan myös lyhyen Power Point esityksen, jonka kautta oppilaat saivat myös faktatietoa maasta ja siitä todellisuudesta jossa burkinalaiset elävät. Tämän lisäksi kaikkien tunnin osien välillä oli tilaa keskustelulle ja erilaisille kysymyksille.

Gloaalikasvatuksessa keskeistä on se, että ihminen kokee kuuluvansa oman ympäristöönsä sekä lähellä että kaukana. Tämä edistää vastuullisuutta ja voimaantumista sekä halua osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin. Maailmasta joka koetaan yhteiseksi, halutaan pitää huolta. Pienikin hyvä teko on enemmän kuin ei tehtäisi yhtään mitään. Yksi projekti ei edistä välttämättä oppilaiden vastuuntuntoa ja osallisuutta, vaan pitkäjänteistä ja koko koulun kestäväää toimintaa tarvitaan. Perusopetuksen arvoperusta tarkasteltaessa voidaan todeta, että jokaisen opettajan täytyisi olla globaalikasvattaja. Vaikuttaminen kannatta aloittaa sieltä omasta kotiluokasta. Yhdenvertaisuus, erityisyyden ja moninaisuuden kunnioittaminen ja vastuunkanto voivat sitä kautta laajentua globaalille tasolle saakka. (Chantell 2015.)

Me olemme sopineet Latokasken koulun kanssa yhteistyösopimuksesta, jonka mukaisesti käymme kaikissa 4. – 6. luokissa kerran syksyn aikana. Tällä haluamme osaltamme olla kannustamassa myös opettajia globaalien teemojen esiin ottamisessa. Myös Latokasken perinteisen Marrassäpinä-tapahtumaan osallistuimme ja siellä ollessamme huomasimme, miten jo yksittäinen kerta oli innostanut lapsia toimimaan. Joukko 4. luokkalaisia poikia vietti pitkään aikaansa toimipisteessämme olevan vesipajatson luona. Pajatso toimii niin, että jos veteen heitetty lantti osui saavin pohjalla olevaan pieneen kippoon, palkkioksi sai suklaakonvehtin. Pojat totesivat, ettei me tässä suklaan takia pelkästään olla. Meistä on tärkeä, että jokainen näistä kolikoista menee hyvään tarkoitukseen. He muistivat, että olin kertonut

kuinka jo 10 sentillä voi saada kynän koululaiselle. Näin pienin askelin edistetään maailmankansalaisuutta ja kuljetaan kohti parempaa huomista!

3.1 Globaalikasvatuksen tavoitteet

Kivistön (2007, 8) mukaan peruskoulussa tehtävällä globaalikasvatustyöllä on tärkeä osa globaaliin vastuuseen kasvamisessa, joka on lopulta koko elämänmittainen prosessi. Globaalikasvatuksen tavoitteena on kasvattaa maailmankansalaisuuteen, hahmottamaan maailmaa monelta eri taholta, niin että ihmisille kasvaisi tahto kantaa vastuuta yhteisistä asioista. Haluan rohkaista lapsia ja nuoria jo varhain oikeudenmukaisuuden edistämiseen omilla toiminnoilla ja valinnoilla. Uuden peruskoulun opetussuunnitelman laadinnassa on otettu huomioon hyvin globaalikasvatuksen merkitys peruskouluissa.

Globaalikasvatustyötä tehtäessä on hyvä luoda turvallinen ilmapiiri, niin että jokainen uskaltaa kerto vapaasti omia ajatuksiaan. Eri ikäryhmien, erilaisten opiskelukulttuurien ja kulttuuritaustojen tasa-arvoinen kohtelu olisi myös hyvä huomioda. Avoin tasavertainen dialogi edistää yhteisymmärryksen syntymistä. (Jääskeläinen 2010, 12.) Globaalikasvatus sisältää hyvin monenlaisia koko maailmaa koskettavia asioita. Ihmisoikeudet koskettavat kaikkia ihmisiä sillä jokaisella on oikeus ihmisarvoiseen elämään. Ihmissoikeuskasvatus olisi rakennettava jokaisen omien tarpeiden ja toiveiden pohjalta. Näihin kuuluvat myös erilaisuuden ja tasa-arvon vaaliminen. Suomessa koulukiusaaminen on valitettavan yleistä ja sen eteen pitäisi tehdä työtä. (Myllymäki 2004, 15.) Kulttuurikasvatuksen kautta tarkoituksena on luoda mahdollisuuksia, joissa erilaiset väestöryhmät voivat kohdata ja tutustua toisiinsa. Toiminnallisuuden tarkoituksena on lisätä ymmärrystä omakohtaisten kokemusten kautta.

Kulttuurien yhteentörmäyksiä aiheuttaa, se että haluamme pitää tiukasti kiinni omista kulttuurimme erityispiirteistä ja tämän taustalla on suvaitsemattomuus. Ensin pitäisi oppia ymmärtämään omaa kulttuuria, sillä se auttaa ymmärtämään myös muita kulttuureja. Rauha, ihmisoikeudet, perusvapaudet, oikeudenmukaisuus, tasavertaisuus, yhteistyö, suvaitsevaisuus, demokratia, solidaarisuus ja väkivallattomuus ovat Unescon kansainvälisyyskasvatukselle suosittamat yhteiset arvot. Kansainvälisyyskasvatuksen tulisi pyrkiä kokonaisvaltaiseen ja monitieteiseen lähestymistapaan. Toisaalta keskittyminen yhden kasvatusalueen

määrittämiin tavoitteisiin auttaa selkiyttämään kasvatustehtävän tavoitteita. (Allahwerdi 2001, 40.)

Teen työni kulttuurikasvatuksen näkökulmasta mutta se sivuaa myös kehityskasvatusta, joka korostaa kehitysyhteistyönäkökulmaa ja solidaarisuutta. Myllymäen (2004, 16) mukaan kehityskasvatuksen tärkeimmät tavoitteet saavutetaan tietynlaisten arvojen, asenteiden ja tietojen omaksumisen kautta. Kulttuurikasvatus taas sivuaa monia globaalikasvatuksen osa-alueita. Sen keskeisimmät tehtävät ovat oikeudenmukaisuuden, syrjinnän, tasa-arvon ja kulttuurierojen pohjalta nousevat asiat. Kulttuurikasvatus haluaa avata ihmisten silmät huomamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja rikkautta. Hyvä lähtökohta on sellainen, että tietoisuus omasta kulttuurista vahvistuu. Keskisenä tavoitteena on avartaa koululaisten näkökulmia ja kannustaa heitä kunnioittamaan toisen kulttuurin arvoja ja elämäntapoja..

3.2 Globaalikasvatus uudessa opetussuunnitelmassa

Uudet opetussuunnitelman perusteet astuvat voimaan 1.8.2016 ja ne vahvistavat monella tapaa osallisuutta ja globaalikasvatusta. Opetussuunnitelmatyössä nuoriso- ja kansalaisjärjestöt osallistuivat aktiivisesti avoimiin kommenttikierroksiin. Näissä dialogeissa kansalaisyhteiskunnan vahvistamisen tarve ja arvostus korostui. Arvoperusta uudessa opetussuunnitelmassa on rakennettu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Oppilaan osallisuuden vahvistaminen on yksi peruskoulun tärkeimpiä tehtäviä. Globaalikasvatus on merkittävässä asemassa opetussuunnitelma työssä ja se tukee myös YK:n asettamia kehitystavoitteita. Myönteiset muutokset, ihmisoikeuksia kunnioittava maailmankansalaisuus ja kestävä elämäntapa ovat tärkeimpiä arvoja mihin perusopetus kannustaa. Vuorovaikutteiset, elämykselliset ja toiminnalliset työtavat kuten vaikka opetuskeskustelut, väittelyt ja draama ovat parhaita keinoja näiden taitojen oppimisessa ja oppilaiden asioihin kokeman mielenkiinnon herättäjinä. Maailmankansalaisuutta edistää yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa. (Jääskeläinen & Kaihari 2015.) Toiminnallista tuokiota toteuttaessani havaitsin sen, kuinka konkreettinen yhteys Bakaribougoun koulun kosketti ja puhutteli oppilaita.

Perusopetuksen arvopohjana ovat ihmissoikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen. Ihmisoikeuksia määrittäviä keskeisiä asiakirjoja ovat YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmissoikeussopimus. Perusopetus edistää

yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista. (OPH 2014, 16)

Globaalikasvatuksen teemat näkyvät uudessa opetussuunnitelmassa entistäkin selkeämmin. Kansainväliset ihmisoikeussopimukset ovat olleet globaalikasvatuksessa vahvasti taustavaikuttajana. On olennaista, että opettajat kunnioittavat ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa. Sen vuoksi heidän täytyy tuntea koulun arvojen pohjalla olevat sopimukset. Perusopetuksen tulee edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista.

Arvot, jotka ohjaavat globaalikasvatusta, ovat ihmisarvot, rauha, kestävä kehitys, kehitysyhteistyö ja monikulttuurisuuden hyväksyminen. Maailmankansalaisuuden ja globaalin vastuun toteutumista kuvataan kehitysprosessina. Hyvä on ensin ymmärtää yhteiskunnasta ja maailmasta. Sen jälkeen ihminen voi käsittää omat mahdollisuutensa vaikuttaa omilla valinnoillaan ja sitä kautta myös valinnan vastuun. Sosiologia on yhteiskuntatiede, joka tutkii ihmisten keskinäistä vuorovaikutusta. Yhteisön toiminta sosiaalisessa yhteisössä ja yhteiskuntarakenteet sekä toiminnan tutkimus ovat sosiologian keskeisimpiä tehtäviä. (Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali 2015.)

3.3 Kohti maailmankansalaisuutta

Maailmankansalaisuuden käsite on saanut alkunsa kansalaisuuden poliittisista ja filosofisista perinteistä. Jo varhaisista Antiikin Kreikan aikaisista ajatussuunnista stoalaisuus on yksi merkittävimpiä. Se vaikutti antiikin Kreikan ja Rooman yläluokan moraaliseen ajatteluun. Siihen yhdistetään tunteiden hillintä ja mielenrauhan tavoittelu. Stoalaisuuden mukaan epäitsekkyys on ainoa hyve elämässä, joka tuottaa onnellisuuden. Sen mukaan ihmisten pitää auttaa toisiaan ja rakastaa kakkia eläviä olentoja.

Maailmankansalaisuuden merkitys vaihtelee riippuen sen käyttöyhteyksistä. Yksilön kyky sopeutua ja toimia kansainvälisissä ympäristöissä ilmenee halukkuutena ja valmiutena kohdata kulttuurista erilaisuutta. Kulttuurinen kohtaaminen edellyttää aktiivista paikallisuuteen osallistumista ja reflektointia jota esim. turismi harvoin edustaa. Yhteisöllisen näkökulman kannalta keskeistä on yleisempi kansalaisuuden liittyminen globalisaatioon ja kansainvälistymisen prosesseihin. Globaalissa mittakaavassa tiedonvälityksen ja teknologian kehitys,

ympäristötietoisuus, kansainvälisten yhteyksien lisääntyminen ja eettisten näkökulmien lisääntyminen ovat laajentamassa sekä yksilöiden että yhteiskuntien toimintakenttää. (Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali 2015.)

Globaalikasvatuksen kautta pyritään kriittiseen ajatteluun ja vastuulliseen toimintaan. Se perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, kulttuurisen monimuotoisuuden, demokratian ja suvaitsevaisuuden periaatteisiin. (Ihmisoikeuksien yleismaallinen julistus, 1948.) Jo 1990-luvun alkupuolella on ennustettu, että maailma on muuttumassa maailmankyläksi. Nämä ennusteet ovat tänä päivänä toteutumassakin. Tähän ovat vaikuttaneet monet eri tekijät. Yhtenä syynä on viestintätekniikan kehittyminen. Ihmiset voivat olla yhteyksissä eri puolille maailmaa reaaliaikaisesti. Kuljetusteknologian edistyminen on myös vaikuttanut siihen, että maailma on helpommin kierrettävissä. Eri syistä tapahtuvat muuttoliikkeet vaikuttavat myös asiaan. Täytyy ensin oppia ymmärtämään erilaisia kulttuureita voidakseen osata toimia maailmassa jossa joutuu ja saa olla tekemisissä päivittäin erilaisten kulttuurien kanssa. Haasteena on se, että kaikki eivät halua olla tekemisissä ns. muukalaisten kanssa. Globaalikasvatusta olisikin hyvä toteuttaa systemaattisesti jo varhaiskasvatuksessa. (Isokangas & Taittonen 2003, 8.)

Ihmisoikeuksien 26. artiklan mukaisesti jokaisella on oikeus saada opetusta joka pyrkii ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen vahvistamiseen. Sen tehtävänä on edistää ystävyyttä ja suvaitsevaisuutta eri kansakuntien kesken. Maastrichtin globaalikasvatuksen julistuksen (2002) mukaan globaalikasvatuksen tehtävänä on avata ihmisten silmät ja mieli maailman eri todellisuuksille. Sen tarkoituksena on herättää tahtoa kehittää maailmaa oikeudenmukaisemmaksi, tasa-arvoisemmaksi ja sellaiseksi paikaksi, jossa ihmisoikeudet toteutuisi. Globaalikasvatuksen tehtävä on tietoisuuden lisääminen ja niiden avulla kansainvälisen solidaarisuuden ja maailmankansalaisuuden vahvistaminen. Maailmankansalaisen arvomaailmaa ohjaa myös YK:n keskeiset arvot.

Tapaamme yhteiskunnassamme joka päivä ihmisiä jotka ovat saapuneet eri puolilta maailmaa. Ihmiset matkustelevalle paljon tänä päivänä ja sen lisäksi paikalliset yhteisöt ovat hyvin monikulttuurisia. Media tuo myös osaltaan koko maailman paljon aiempaa lähemmäksi. Näiden piirteiden takia interkulttuurinen ymmärrys on tärkeää tämän päivän työelämässä ja yhteiskunnassa. Tämä liittyy sen vuoksi myös globaalikasvatuksen käsitteeseen. Interkulttuu-

rinen kompetenssi määritellään kyvyksi kommunikoida tehokkaasti kulttuurien välisissä tilanteissa. Sopetutumisen kyky on myös olennainen osa interkulttuurisuutta. Kulttuurien tietämyksen merkitys korostuu ja toisaalta myös taito kohdata erilaisia kulttuureita. Pääasiallisesti se on tietojen, taitojen ja asenteiden yhdistelmä. (Virkama 2010, 39 – 50.)

4. OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS JA MENETELMÄT

Ensimmäisenä vaiheena opinnäytetyöprosessissa on aina aiheen valinta eli suoritetaan aiheen analyysi. Ammatillisen kasvun prosessi on yksi olennainen osa, joka vaikuttaa aiheen valintaan. On tärkeää että opinnäytön tekijän asiantuntemus syvenee ja ammatillisuus kehittyy. Aiheen on myös oltava tekijäänsä motivoiva, tulevaisuuteen suuntautunut ja ajankohdainen. Työelämälähtöisyys on työssä myös suotavaa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 23.)

Pohdimme aihetta Bougoudia ry:n suunnittelukokouksessa. Siellä tulimme siihen tulokseen että olisi ajankohtaistan ja tarpeellista kehittää globaalikasvatustyömme peruskouluissa. Tähän päätökseen vaikutti useat pyynnöt eri kouluilta, tulla pitämään globaalikasvatusta heille. Samoin erilaisiin tapahtumiin ja leireille pyydettiin eri näkökulmista ohjaustuokioita. Toinen syy, miksi näimme aiheen tärkeäksi ja hyvin ajankohtaiseksi, on Suomeen sankoin joukoin saapuvat turvapaikanhakijat. Kansainvälisyyden edistäminen parantaa kulttuurien välistä vuorovaikutusta ja arvostusta.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä on aina kaksi osiota, tuotos ja raportti. Raportissa pitää huomioida tutkimusviestinnän vaatimukset. Siinä tulee käyttää alan kirjallisuutta ja tärkeä on, että tuotos ja raportti käyvät tavallaan vuoropuhelua keskenään. Tuotos rakennetaan tutkitun tiedon pohjalta. Raportin tehtävänä on kuvata ja arvioida työprosessia ja työn tuloksia sekä johtopäätöksiä. Myös oppimisen reflektointi on työssä tärkeä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 41 – 42.) Teoriatiedon pohjalta oli helpompaa lähteä rakentamaan itse produktiosuutta. Tuntisuunnitelma rakentui tutkitun tiedon pohjalta syntyneistä ideoista.

4.1 Työssä käytetyt menetelmät

Käytän opinnäytetyön toteuttamiseen toiminnallisia menetelmiä. Valitsin toiminnalliset menetelmät sen vuoksi, että sen avulla saan käsiteltävät aihepiirit konkreettisemmin näkyviin. Olen valinnut erityyppisiä menetelmiä oppituokioon: keskusteluja ja pohdintaa, fyysistä toimintaa ja draamaa. Jokaisen harjoituksen kohdalla esittelen teeman ja tavoitteet. Harjoitusten kesto on myös etukäteen määritetty. Cantell (2015) toteaa eri tutkimusten pohjalta, että kouluissa pitäisi enemmän keskittyä osallisuuden tukemiseen ja omaehtoisen oppimisen vahvistamiseen teorian tiedon pönttämisen sijaan.

Toteutan työssäni toiminnallisen osuuden ja sen lisäksi teen palautekyselyn sekä tunnilla mukana olleille oppilalle että opettajille. Tarkastelen aiheitani lapsilähtöisestä näkökulmasta ja haluan selvittää sitä, miten lapset itse kokevat globaalikasvatuksen ja minun vierailuni luokassa. Minua kiinnostaa erityisesti se millä tavalla kulttuurien välinen kasvatustyö vaikuttaa lapsiin ja koetaanko se tärkeäksi. Selvitän myös opettajien toiveita tuntisuunnitelman suhteen. Kyselyn pohjalta voin mahdollisesti vielä muokata tuntisuunnitelmani entistä enemmän lapsilähtöiseksi ja 10-12 vuotiaille sopivaksi malliksi.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tuotoksen tulee olla kohderyhmälle sopiva ja sen olisi hyvä erottua muista. Työltä odotetaan myös informatiivisuutta, selkeyttä ja johdonmukaisuutta. Huomionarvoista on, että se puhuttelee kohderyhmäänsä. Työssä käytettyjen tietojen luotettavuus täytyy myös aina tarkistaa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 53.) Kuvasin opinnäytetyöni varten autenttista video- ja kuvamateriaalia joista kokosin yhden osuuden työhöni. Tällä pyrin tuomaan kokonaisuuteen omaleimaisuutta ja persoonallisuutta. Ajatuksena oli, että lapset pääsisivät mahdollisimman aidosti ja läheltä tutustumaan burkinlaiseen kulttuuriin ja elämäntapaan erityisesti maalaislapsen näkökulmasta. Myös dialogille olen järjestänyt riittävästi aikaa, sillä mielestäni se on tässä työssä myös hyvin merkittävässä osassa.

Se, miksi olen valinnut tähän maalaislapsen näkökulman, johtuu siitä, että se on minulle itselleni tuttu maisema omasta lapsuudestani. Toisaalta myös Burkina Fasossa n. 70 % elää maaseudulla vastaavanlaisissa olosuhteissa. Siinä mielessä se kuvaa varsin totuudenmukaisesti Burkinalaisen lapsen arkimaismaa. Kaupunkikoulujen arki saattaa hieman poiketa maalaishouluista, mutta myös siellä luokkakoot ovat suuria ja koulurakennukset suhteellisen alkeellisia ja infrastruktuuri puutteellista.

4.2 Toiminnallisen osuuden suunnittelu

Perehdyin aluksi eri järjestöjen toiminnallisiin ja osallistaviin globaalikasvatusmalleihin. Niitä oli toteutettu mm. yhteiskuntaopin, ympäristötiedon ja liikuntatunneilla. Niissä oli hyödynnetty yhteistoiminnallisuutta, draamaa, tietovisoja, työpajatoimintaa ja toiminnallisia rasteja yms. Sen jälkeen laadin tuntirunkoa ja suunnittelin alustavaa aikataulua toiminnallisen tuokion eri vaiheista. Vilkan ja Airaksisen (2003, 57) mukaan tutkimuskäytännöt eroaa tutkimuksellisesta opinnäytetyöstä, sillä niitä käytetään väljemmässä merkityksessä. Sen vuoksi ajattelin, että työssäni pelkkä palautelomake riittäisi määrittelemään kohderyhmän tarpeita ja että niiden pohjalta voisin määritellä tuotoksen merkittävyyden. Se olisi tukemassa tunnilla koettua ja nähtyä ilmiötä.

Toiminnallisten harjoitusten huolellinen purkaminen on ensiarvoisen tärkeää. Erityisen se merkitys korostuu silloin, kun harjoitukset herättävät tunteita ja ehkä epävarmuuttakin. Lapsille toisenlaisen kouluarjen ja elämän kohtaaminen konkreettisella tasolla saattaa olla hyvinkin puhuttelevaa ja ajatuksia herättävä. Saattaa herätä halu keskustella ja purkaa, käsitellä tunteita. Etenkin jos on kosketettu kielteisiä tunteita, on tärkeä että tämä tapahtuu pian harjoituksen suorittamisen jälkeen. Purkuun on hyvä varata riittävästi aikaa.

Ensimmäisenä ohjelmassa on kartan tutkiminen ja sen jälkeen lyhyt lämmittelyleikki. Lämmittelyleikki johdattelee lapsia seuraavaan osioon, jossa perehdytään pohtimaan kahdenlaisen kouluarjen eroja: lasten omaa koulupäivää verrataan Burkina Fason maaseudulla Bakaribougoussa elävien lasten koulupäivään. Tämän harjoitteen tavoitteena on, että aihepiiri tulee lähemmäksi oppilaiden oma arkea kun he ensi itse pohtivat omaa arkipäiväänsä. Edellä mainittujen tutkimusten valossa on tärkeää, että lapsi pääsee oman arjen kautta lähemmäksi käsiteltävää aihepiiriä. Se edistää oppimista ja asioiden muistamista.

Lasten arki Bakaribougoussa -videon jälkeen lapsilla herää varmasti runsaasti kysymyksiä ja ajatuksia. Tämän osuuden jälkeen on tärkeä purkaa huolellisesti mieleen heränneet mietteet, sillä se auttaa lapsia kohtaamaan, jakamaan ja käsittelemään omia tunteitaan. Aloitan purkamisen kyselemällä, millaisia ajatuksia lapsille heräsi. Pyydän lapsia keskustelemaan ensin pareittain mieleen heränneistä tunteista ja kirjoittamaan paperilapulle 2-4 päällimmäisenä olevaa ajatusta. Sen jälkeen puramme ajatukset vielä yhteisesti.

Huolehdin siitä, että jokainen lapsi saa mahdollisuuden purkaa ja jakaa mielessä olevat ajatuksensa jonkun kanssa heti tuoreeltaan. Kaikki lapset eivät välttämättä uskalla tuoda esiin omia ajatuksiaan yhteisesti. Pienemmissä ryhmissä on rennommat olosuhteet ja ajatuksetkin kulkevat vapaammin.

Olen valinnut draamatarinan aiheeksi arkipäivän kuvauksen, joka käsittelee arkea valoisasti ja ehkä humoristisestikin. Tämä keventää tunnelmaa video-osuuden jälkeen. Uskoisin, että lapset heittäytyvät hyvällä mielellä draamatarinan tunnelmiin, kun päällimmäiset tunteet on jaettu yhdessä video-osuuden jälkeen. Draamatarinan purkamisen olen ajatellut aloittaa kysymällä; minkälainen tunnelma jäi päällimmäiseksi? Osallistujat näyttävät peukalon asennolla päällimmäiset fiiliksensä. Sen jälkeen kysyn heiltä, miltä tämä harjoitus tuntui? Miten yhteistyö tarinan aikana sujui? Millaisia asioita tämä tarina teille opetti?

4.3 Tuntisuunnitelman rakenne

Laskelmoin, että tarvitsen kokonaisuuden toteuttamiseen kaksoistunnin, sillä halusin sisällyttää videon ja sen pohjalta nousseen keskustelun tueksi vielä draama-tarinan. Ajattelin, että sen avulla lapset pääsisivät vielä lähemmäksi burkinaalaista kulttuuria ja maisemaa. Toiminnallisen tuokion päätteeksi pitäisi ehtiä vielä nuo palautelomakkeet teetättää oppilailla ja opettajilla. Palautelomakkeiden täyttämiseen varasin aikaa reilusti ja lopuksi vielä varasin muutamia laululeikkiä jos aikaa jää.

Kun sain valmiiksi alustavan runkomallin tunneista niin sen jälkeen otin yhteyttä neljännen luokan opettajiin. Tiedustelin heiltä onnistuisiko kahden oppitunnin mittaisen ohjelman vetäminen? Sen lisäksi tiedustelin, onko heillä toiveita tunnin suhteen. Lähetin liitteenä alustavan ideointi-suunnitelmani rungon. Pyysin heitä lukemaan sen ja antamaan rakentavaa palautetta. Suunnitelma vaikutti heidän mielestään hyvältä. Päätin sitten toteuttaa sen sellaisenaan ja kehittää tarvittaessa tuntien rakennetta ja sisältöä tunnin jälkeen saatujen palautteiden pohjalta. Jälkikäteen pohdin, että ehkä olisin saanut opettajilta etukäteenkin paremmin palautetta, jos olisin esittänyt työni pienempinä kokonaisuuksina ja laatinut eri osioihin tarkentavia kysymyksiä.

4.4 Palautelomakkeen suunnittelu ja testaus

Kun olin saanut valmiiksi hahmotelman tuntisuunnitelmasta, aloin suunnittelemaan palautelomaketta. Laadin työhöni kaksi erilaista palautelomaketta, toisen oppilaita ja toisen opettajia varten. Lasten palautelomakkeen avulla haluan kartoittaa mm. sitä, minkälaisia tunnetiloja opetustuokion aikana syntyy. Sen lisäksi tärkeä on myös saada lasten mielipide siitä, olivatko tehtävät heidän mielestä toimivia vai vaativatko ne jatkokehittelyä. Opettajien lomakkeen avulla haluan kartoittaa näiden lisäksi myös sitä, mitä opettajat ajattelevat globaalikasvatuksesta ja ovatko heidän mielestään hyvä ajatus, että myös kansalaisjärjestöt osallistuvat kouluilla globaalikasvatustyöhön.

Ennen palautelomakkeiden laatimista täytyy miettiä tarkoin, mihin halutaan saada vastauksia. Sen lisäksi on hyvä perehtyä kyseisen ikäryhmän erityispiirteisiin. (Heikkilä 2008, 47.) Mielestäni kyselylomake neljännen luokan oppilaille olisi hyvä olla lyhyt ja selkeä. Kuvia käyttämällä siitä saa myös mielenkiintoisemman. Opettajien kyselylomakkeeseen ajattelin laittaa enemmän avoimia kysymyksiä.

Tuntisuunnitelman onnistumisen kannalta on myös tärkeää, että lapset ovat itse halukkaita osallistumaan toiminnallisiin harjoitteisiin ja antamaan palautteet. Tuntisuunnitelmaa tehdessä ja palautelomakkeen laatimisessa huomiota kannattaa kiinnittää siihen että ne ovat juuri kyseiselle lapsiryhmälle soveltuvia eivätkä vaaranna lasten kehitystä millään tavalla. Kysymykset täytyy laatia ymmärrettäviksi ja sellaisiksi, etteivät ne aiheuta lapselle ylimääräisiä paineita. Lomakkeesta on rakennettava mahdollisimman luonteva ja mukava.

Myös eettiset kysymykset tulee huomioida. Tehtävässä on ymmärrettävä lapsen tarpeita ja kunnioittaa hänen intymiteettisuojaansa. Ihanteellisinta on, että ohjaajana pääsen lasten kanssa tasavertaiseen ja luottamukselliseen suhteeseen, sisälle lasten omaan yhteisöön. (Kyrönlampi-Kylmänen 2006, 161.) Olen aikaisempien vierailujeni kautta tullut jo tutuksi koululla. Uskon että tämä osaltaan on madaltamassa kynnystä lasten ja minun välillä ja voimme päästä helpommin yhteisymmärrykseen, kuin että olisin heille täysin tuntematon. Lapsi- ja nuorisotyötä tehdessäni olen myös oppinut jotain lasten maailmasta ja uskon, että luottamuksellisen ja vapaan tunnelman aikaansaaminen ei tule tässä työssä ongelmaksi.

Heikkilän (2008, 57) mukaan lomakkeet kannattaa esitestata. Esitestauksessa pääpainona on lomakkeen rakenteen ja kysymysten ymmärrettävyyden analysointi. Kun lomake on huolellisesti testattu, niin vasta sen jälkeen voidaan lomake laatia lopulliseen muotoonsa. Halusin testata lomakkeen kahdella eri tavalla. Ensimmäisessä testauksessa pääpainona on lomakkeen ulkoasu ja kysymysten ymmärrettävyys. Toisen testauksen suoritan vastaavanlaisessa tilanteessa, jossa ensin on toteutettu toiminnallinen osio ja sen jälkeen kerätty palautteet. Näin saan monipuolisesti tietoa lomakkeen toimivuudesta.

Ajattelin rakentaa palautelomakkeen niin, että ihan ensimmäisenä tehtävänä on valita päällimmäisenä oleva tunne. Kirjoitan lomakkeeseen kymmeniä erilaisia vaihtoehtoja, joista oppilaat saavat ympyröidä lähimpänä omaa mielialaa olevan tunnetilan. Toisena osiona oppilaat saavat eritellä, miltä eri tehtävät tuntuivat. Tehtävässä tarvitsee vain yhdistää oikea sana ja sopivaan ajatukseen. Oppilaiden lomakkeeseen laitan ainoastaan yhden avoimen kysymyksen. Opettajien lomakkeesta rakennan erilaisen ja laaja-alaisemman. Molemmilla lomakkeilla haluan selvittää vähän erilaisia asioita.

Päätin testata suunnitelmani ja palautuslomakkeet ennen Latokasken koululle menemistä. Sain tilaisuuden osallistua seurakunnan lastenleirille lokakuun alussa. Lauantaipäivän ohjelmaksi otimme sitten globaalikasvatustuokion. Pyysin viisi 10 vuotiasta leiriläistä ja 5 isosta vastaamaan tuohon lomakkeeseen. Leiriläisten kohdalla testasin sitä toimiiko lomake, onko se ymmärrettävä ja antaako se sitä tietoa, jota haluan lomakkeen avulla saada. Isosia pyysin kommentoimaan lomaketta kaikin tavoin lasten näkökulmasta. Leirillä testautin siis vain nuo lapsille laaditut lomakkeet.

Sain hyviä palautteita vastaajilta. Sen lisäksi huomasin vastausten perusteella, että osa lomakkeen tehtäväosioista ei sellaisenaan vastaa tarkoitusta. Ensimmäisessä osiossa kysyttiin, minkälainen tunnetila jäi päällimmäiseksi tuntien jälkeen. Tuossa osuudessa oli liikaa kuvaavia sanoja enkä ollut rajoittanut sitä mitenkään, kuinka monta tunnelmaa vastaajan tulisi sieltä ympyröidä. Vastauksista ei voinut sen vuoksi oikeastaan päätellä mitään. Muokkasinkin lomaketta niin, että siinä oli vaihtelevaa tunnetilaa joista tulisi ympyröidä vain 2 – 3 vaihtoehtoa. Näin rajattuna se palvelee paremmin tarkoitustaan vaikka Latokasken lapset anelivatkin, että eikö voisi ympyröidä useamman vaihtoehdon. Päätin kuitenkin pysyä tässä suunnitelmassa ja uskon, että se oli hyvä valinta. Sain paremmin poimittua ne kaikkein keskeisimmät tunnelmat.

4.5 Video-materiaalin kuvaaminen ja editointi

Videon tarkoituksena oli kuvata burkinalaisen tytön tavallista arkipäivä ensimmäisistä auringon säteistä aina iltatoimiin saakka. Video on kuvitteellinen ja se kertoo neljäsluokkalaisesta Napokosta, joka asuu Bakaribougoun kylässä yhdessä perheensä kanssa. Napokon tehtävänä on hakea aamulla kaivolta vesi ja lämmittää perheelleen edelliseltä päivältä tähteenksi jäänyttä maissipuuroa. Hänen täytyy kantaa vettä riittävästi, niin että koko perhe voi suorittaa aamupesut. Sen jälkeen Napoko lähtee kävelemään kouluun yhdessä toisten lasten kanssa. Video kuvaa Napokon koulupäivää ja sen tapahtumia koulupäivän päättymiseen saakka. Yksi aihe joka erityisesti jäi lasten mieleen videolta, oli jalkapallon pelaaminen. Tytöt eivät olleet koskaan aikaisemmin saaneet pelata siellä jalkapalloa. Kun olin viime vuonna Bakaribougoun kylässä, kävin kylän päättäjien ja vanhempien kanssa kahden päivän mittaiset neuvottelut asiasta, ennen kuin pelilupa myös tytöille myönnettiin. Minulla oli mukana videoita Euroopasta, jossa naiset pelaavat jalkapalloa ym. faktatietoa aiheesta.

Video-osuuden olen osittain itse kuvannut ja koonnut tätä tehtävää varten. Jotain osuuksia, joissa itse esiinnyn, on kuvannut yksi Bakaribougoun opettajista. Hän ei ole koskaan aikaisemmin pitänyt kameraa kädessä joten opastin häntä, kuinka sitä käytetään ja miten kuvataan. Luonnollisestikin tämä näkyy kuvauksissa, mutta ajattelin kuitenkin, ettei kuvausten laatu ole tässä työssä pääasia. Keskeisemmässä roolissa on se viesti, jonka haluan Bakaribougousta tänne Suomen lapsille välittää. Totta kai jos olisi mahdollisuuksia ja resursseja, ammattikuvaajan tekemät materiaalit antaisivat varmasti tuotokselle lisäarvoa. Syksyllä 2014 aloitin opinnäytetyöni videomateriaalin keräämisen. Marraskuussa matkustin Burkina Fasoon ja vietin siellä 2 kuukautta. Tuona aikana kuvasin lasten arkea Bakaribougoussa monipuolisesti. Halusin rakentaa videon sekä valokuvista, että videokuvauksista, että saisin siitä elävämmän ja puhuttelevamman.

Itse kuvaaminen oli haastavaa, sillä en ole itsekään kuvannut paljon. En osannut ottaa huomioon kuvausteknisiä asioita ja sen vuoksi liikkuva kuva on aika levotonta. Kokemuksen kautta opin, että kamera täytyy liikuttaa mahdollisimman hitaasti kuvattaessa. Videokuvauksessa huomaa myös tsuumaavani liikaa edes takaisin. Nämä tekevät kokonaisuudesta levottoman. Kuvattua materiaalia oli todella paljon ja niiden leikkaaminen sekä käsittely osoittautuivat hyvin haastavaksi juuri noiden edellä mainittujen seikkojen

vuoksi. Jälkiviisaana totean että pieni videokuvausopastus tai kurssi olisi ollut minulle tarpeellinen ennen, kuin lähdin tätä osuutta suorittamaan. Ehkä tulevaisuudessa tähänkin on aikaa paneutua ja rakentaa eheämpi videokokonaisuus tuntisuunnitelmaan mukaan.

5. TOIMINNALLISEN TYÖN ARVIOINTI

Työn tuloksena syntyi noin puolentoista tunnin globaalikasvatuspaketti, joka sisältää alkulämmittely-tarinan, video-osuuden, draamatarinan ja loppuleikin. Ensimmäisten tuntien jälkeen muokkasin tuntisuunnitelmaa saatujen palautteiden pohjalta ja sen myötä se hieman myös laajeni verrattuna alkuperäiseen suunnitelmaan.

5.1 Toiminnallisen osuuden onnistumisen arviointi

Toteutin ensimmäisen globaalikasvatuksen kaksoistunnin aamupäivän tuntien aikana. Ensimmäisenä osuutena näytin Afrikan kartan ja pyysin lapsia etsimään sieltä Burkina Fason. Vähän jouduin antamaan vihjeitä sillä niin vieras tuo maailmankolkka heille vielä siinä hetkessä oli. Sen jälkeen kerroin lapsille lyhyen tarinan omasta lapsuudesta, kuinka kuljimme pitkän matkan kouluun jalkaisin. Etenkin illalla puoli kuuden maissa, kun palasimme kotiin päin, kuljimme isommassa porukassa ja lauloimme paljon. Laulamiseen oli useita syitä. Sen avulla tsemppasimme toisiamme ja toisaalta kun pidimme kovaa meteliä, myös pedot pysyttelivät meistä etäämmällä. Lapset kuuntelivat tarkkaavaisesti tarinaa. Tarinan jälkeen opetin heille yhden lauluista, joita me lauloimme.

Seuraavaksi pyysin lapsi laittamaan silmät kiinni ja miettimään omaa koulupäiväänsä: moneinko sinä heräät? Mitä sinä syöt aamupalaksi? Millä kuljet kouluun? Mitä koulussa tapahtuu? Mitä teet koulun jälkeen? Annan heille hetken aikaa miettiä näitä asioita. Lapset keskittyvät tehtävään ihailtavasti. Sen jälkeen katsomme videon burkinalaisen lapsen arkipäivästä. Videon jälkeen keskustelemme siitä, millaisia ajatuksia tuo video heissä herätti. Millä tavalla heidän oma päivänsä erosi bakaribougoulaisen lapsen koulupäivästä ja vapaa-ajasta. Lapset lähtivät hyvin mukaan keskusteluun. He toivoivat että minulla olisi ollut enemmän kuvia mukana. Heitä kiinnosti muun muassa millainen koulun keittiö on ja mitä

siellä tarjoillaan. Ruoan yksipuolisuus hämmensi lapsia ja myös se, että lapset joutuivat itse valmistamaan ruokaa ja vielä niin alkeellisissa olosuhteissa!

Keskusteluhetken jälkeen vuorossa oli draamatarina, joka kuvaili burkinalaisen maalaiskylän perheen elämää. Draamatarina oli hyvin onnistunut kokonaisuus ja jokaiseen rooliin löytyi nopeasti halukas esiintyjä. Lapset eläytyivät tarinan ja jokaisen roolin takaa löytyi hyvin motivoitunut pieni oppilas. Sain sellaisen vaikutelman, että tämä osio onnistui tässä ryhmässä kaikkein parhaiten. Näiden osuuksien jälkeen vedin ryhmälle vielä perinteisen laulu-leikin jonka jälkeen kävimme pikaisen tunnelma-kierroksen ja lapset kertoivat pitäneensä tunteista. Sen jälkeen jaoin vielä palautelomakkeet kaikille.

Tunnin jälkeen oppilailla oli aikaa tutkia Bakaribougoun lasten lähettämiä tervehdyksiä ja piirroksia. Lasten kanssa hetki sitten yhdessä katsotulla videolla he näkivät, kun Bakaribougoun lapset piirsivät ja kirjoittivat niitä heille. Samalla videolla lapset siellä kaukana myös kiittivät suomenkielellä lapsia saamistaan terveisistä, jotka viime vuonna sinne menivät. Lapset olivat näistä innoissaan!

Kun menin pitämään samanlaista kaksoistuntia toiseen ryhmään, olin kirjannut ylös kaikki saamani suulliset palautteet ja palautelomakkeen kautta tulleet kehittämisideat. Ensimmäisessä ryhmässä opettaja kertoi että odotti jonkinlaista tietopakettia Burkina Fasosta. Tämän osuuden lisäsin toisen ryhmän tuntisuunnitelmaan. Tein Power Point esityksen, jonka avulla pystyin esittelemään Burkina Fason pähkinäkuoressa. Sen lisäksi lapset toivoivat kuvia koululta ja koulun ravintolasta. Lisäsin Power Point esitykseen myös näitä kuvia. Opettaja toivoi myös, että tunnit olisivat sisältäneet enemmän musiikkia. Tuntisuunnitelmaan sisältyi alussa yksi laulu, jonka opetin lapsille eli lauloimme kaikki yhdessä. Minä lauloin ensin säkeen ja sitten lapset toistivat sen perässä. Videoesityksessä taas Bakaribougoun kylän lapset kertoivat laulamalla omasta koulupäivästään. Viimeiseksi ohjelmassa oli myös tyypillinen burkinalainen laululeikki. En itse ole mikään suuri musiikin harrastaja, joten tätä musiikkiosuutta en ajatellut silti sen enempää painottaa tuntisuunnitelmissa.

Huomasin kuitenkin, että molemmissa luokissa tuo 1,5 tuntia oli suhteellisen väljästi mitoitettu ja loppuun jäi aikaa vielä noin viitisen minuuttia. Sen takia päätin ottaa siihen vielä yhden laululeikin, heti kun palautelomakkeet oli palautettu. Lapset saivat myös palkkioksi yhden karamellit. Tätä jäin pohtimaan, että olisiko minun ehkä pitänyt etukäteen kysyä

opettajalta, että voiko lapsille antaa karkkia siinä vaiheessa päivää. Molemmat tunnit kun pidettiin kuitenkin aamupäivällä ennen lounasta. Mutta mietin, että ehkä yksi pala suklaakaramellia ei vielä vie kenenkään ruokahalua tai riko hampaitakaan kohtuuttomasti. Mutta silti päätin, että ehkä vastaisuudessa kysyn tätäkin asiaa, etten tekisi mitään ylilyöntejä siinä suhteessa.

5.2 Opetusmateriaalit ja niiden käytettävyys

Opinnäytetyössäni laadin tuntisuunnitelman ja tein siihen tarkan toteutussuunnitelman. Siltä pohjalta työtä on helppo lähteä jalkauttamaan ja toteuttamaan myös muissa kouluissa. Lasten, ja opettajien ääntä kuulemalla voin mahdollisesti myös kehittää toteutettua tuntisuunnitelmaa entisestään tulevaisuudessakin. Sen takia halusin sisällyttää työhön palautelomakkeen, jonka teen globaalikasvatustuntiin osallistuneille lapsille. Olen vieraillut globaalikasvatustyön merkeissä ensimmäistä kertaa Miehikkälän koulussa keväällä 2012. Sieltä saadun positiivisen kokemuksen myötä innostuin tuntisuunnitelman kehittämisestä. Koen, että tälle työlle on tilausta. Bougoudia ry pystyy käyttämään opetusmateriaalia eri oppilaitoksissa sellaisenaan tai pienillä muutoksilla muokkaamaan sitä sopivaksi myös eri-ikäisille sopivaksi.

Videomateriaali on laadittu sellaiseksi, että se antaa hyvän käsityksen burkinalaisen maalaislapsen päivästä ja elinolosuhteista. Sitä voi hyvin käyttää eri-ikäisten lasten kanssa monissa erilaisissa tilaisuuksissa, vaikka se on tehtykin pääasiassa Latokasken ja Bakari-bougoun kouluyhteistyötä ajatellen. Tällä hetkellä Bougoudia ry:n tavoitteena ei ole laajentaa kouluyhteistyöverkostoaan globaalikasvatuksen kentällä, vaan se tulee keskittymään nimenomaan Latokaskeen. Yhtenä syynä tähän on pienet resurssit. Vastaavanlaisen videon burkinalaisen lapsen arkipäivästä voisi tällä kokemuksella toteuttaa helposti niin, että se sopisi paremmin laajemminkin esitettäväksi eri kouluilla ja eri puolilla Suomea. Silloin siitä mielestäni kannattaisi jättää kaikki Latokaskeen liittyvä materiaali ainakin vähän vähemmälle. Tällä hetkellä video on suunniteltu myös nimenomaan Bougoudia ry:lle, mutta pienesti muokattuna se voisi palvella myös muita globaalikasvatustyötä tekeviä tahoja. Videota voisi myöskin jatkojalostaa sillä tavalla, että kirjoitettujen tekstien tilalle tai rinnalle tulisi myös puhuttua puhetta. Kun esitin tämän videon ensimmäistä kertaa koemielessä siellä seurakunnan leirillä, mukana oli useita alle kouluikäisiä jotka eivät osaa vielä lukea. Lukutaidottomia

varten olisi hyvä olla enemmän puhetta ja vähemmän tekstiä. Leirillä luin itse nuo teksti-osuudet ääneen ja hyvin se toimi sillä tavallakin.

5.3 Toiminnallisen osuuden purku

Toiminnallisten harjoitusten aluksi on hyvä lämmitellä ryhmää tulevaan aiheen kohtaamiseen ja ilmapiirin rentouttamiseen. Sen lisäksi on tärkeä, että heti toiminnallisten harjoitteiden jälkeen suoritetaan tunnelmien ja tunteiden purku. Uskon, että lapsia puhuttelee etenkin video Bakaribougoun lasten arkipäivästä ja sen purkamiseen erityisesti on paneuduttava. Draamatarinan purkamisenkin on tärkeää, vaikka se onkin enemmän valoisalta pohjalta rakennettu ja humoristinenkin. Sen avulla tavallaan voi purkaa myös tuota videon herättämää tunnetilaa ja keventää ilmapiiriä. Tunnin päätteeksi viimeisenä ohjelmiana on tyypillinen paikallinen laululeikki, jonka tarkoitus on jättää oppilaille hyvään tunnelataukseen. Tuntien päätteeksi lapset saivat myös tutustua Bakaribougoun lasten piirroksiin ja tervehdyksiin.

Videon myötä lasten mieliin nousi paljon kysymyksiä ja ihmettelyn aiheita. Lapset olivat jääneet pohtimaan mm. sitä, miksi burkinalaisen lapsen pitää tehdä niin paljon kotitöitä. Monet lapsista kertoivat, ettei heidän tarvitse tehdä itse kotona mitään. Myös ravinnon yksipuolisuus oli asia, joka lapsia todella hämmensi. Huomasin, että lapset ovat luonnostaan varsin oikeudenmukaisia ja saaneet hyvän tasa-arvoisen kasvatuksen täällä. He eivät voineet käsittää sitä, miksi Burkina Fasossa tyttölasten ei ole annettu pelata jalkapalloa. He kertoivat, että se tuntui mukavalta kuulla, että nyt tytötkin olivat päässeet peliin mukaan. Tällaiset pohdiskelut kehittävät lasten empatiakykyä ja ehkä myös herättelee halua auttaa näitä lapsia ja muuttaa maailmaa paremmaksi. Näitä samoja asioita lapset nostivat esille myös palautelomakkeiden kautta.

Burkinalainen elämäntapa kiinnosti myös lapsia paljon. He halusivat tietää mm. minkälaisia eläimiä siellä elää ja ovatko ne ihmisille vaarallisia. He pohtivat myös sitä, että jos lapsilla on pitkä koulumatka ja pimeä ehtii jo laskeutua niin onko se turvallista. Kerroin heille, että lapset kulkevat isoissa porukoissa ja laulavat paljon. Lauluillaan he tsemppaavat toisiaan ja toisaalta myös karkottavat villieläimiä. Näin matka on turvallisempaa kulkea, kuin että kulkisi yksin. Kerroin myös heille, että isovanhemmat myös antoivat tärkeitä elämänohjeita lapsille iltanuotion äärellä. Oma isoäitini kertoi aina, että jos satut olemaan yksin liikkeellä metsässä

ja kohtaat hyeenan, niin ota pitkä keppi maasta ja laita se pääsi päälle. Hyeena on pelkurieläin ja jos se kohtaa itseään suuremman niin se pakenee. Toisaalta se on myös suhteellisen tyhmä eläin, sillä se luulee sinua suuremmaksi vain sillä että keppi on niin korkealla. Nämä tarinat huvittivat lapsia kovasti ja virittelivät paljon uusia mielenkiintoisia kysymyksiä.

Elämän askeettisuus ja yksinkertaisuus herätti paljon myös kysymyksiä. Lapset pohtivat sitä, miten ihmiset voivat elää ilman sähköjä ja ilman valaistusta! Jos pimeä tulee jo kuuden jälkeen, miten lapset voivat jatka leikkejään tai tehdä koulutehtäviään. Kerroin, että perheillä on savimajoissaan himmeät öljyvalot ja niiden ääressä heidän täytyy koulutehtävänsä tehdä. Tosin kerroin myös heille, että Sievin lukiolaiset järjestivät vuosi sitten konsertin ja näillä varoilla olemme saaneet aurinkokennovalaistuksen Bakaribougoun koululle. Nyt siellä on mahdollista järjestää myös läksykerhoja iltaisin. Tosin sinnekin voivat osallistua lähinnä ne lapset, jotka asuvat koulun välittömässä läheisyydessä. Iso osa lapsista saapuu Bakaribougoun koululle useiden kilometrien päästä lähikylistä. Heitä ei tuo läksykerho palvele.

Lapset innostuivat myös draamatarinasta kovasti. Innokkaita käsiä nousi pystyyn heti, kun kyselin vapaaehtoisia rooleja esittämään. Uskon, että lapset osasivat paremmin eläytyä tarinaan kun video-osuus oli katsottu ennen sitä. Näin heillä oli jonkinlainen käsitys siitä arjen todellisuudesta, jossa tämäkin draamatarinan perhe elää. Keskittyminen tarinaan ja eläytymiset rooleihin sujui mielestäni hyvin! Jokainen lapsi keskittyi hienosti omaa rooliaan esittämään ja tarina lähti mukavasti elämään. Lapset sanoivat draamatarinan jälkeen, että se oli ollut heistä todella mukava ja innostava. Sen kyllä aisti päällepäinkin. Myös opettajien kommentoissa draamatarinan positiivinen vaikutus oli mainittu. Uskon, että juuri osallistaminen on se, jonka kautta asioihin saa paremmin omakohtaisen kosketuksen.

5.4 Palautelomakkeiden purku

Lapsille suunnatuissa palautelomakkeissa kysyttiin ensin miltä erilaiseen kulttuuriin tutustuminen tuntui. Heitä pyydettiin ympyröimään 1 – 2 vaihtoehtoa seitsemästä. Vaihtoehtoina oli: hämmentävältä, innostavalta, vaikealta, jännittävältä, kivalta, tärkeältä ja tylsältä. Palautelomakkeeseen vastasi kaikki kahden luokan neljäsluokkalaiset, joita oli yhteensä 42. Päälimmäisinä vastauksista nousi kolme vaihtoehtoa. Suurin osa oli kokenut, että tunti oli tunnut heidän mielestään innostavalta, kivalta ja tärkeältä. Opettajienkin lomakkeessa oli

tämä sama kysymys ensimmäisenä ja kahden opettajan vastauksissa nämä kolme vaihtoehtoa tuli myös esiin. Hämmentävän ja jännittävän oli myös valinnut muutama lapsista. Tämä kertoo varmasti siitä, että tunnin aikana tuli paljon uutta ja yllättäväkin tietoa. Toisena kohtana pyydettiin perustelemaan, mikä vaikutti valintoihin. Suurin osa lapsista kertoi, että tunti oli mielenkiintoinen sen vuoksi, että se oli niin uutta ja erilaista.

Oli mukava nähdä niin samanlaisia, mutta kuitenkin niin erilaisia kave-reita. Haluaisin viedä Bakaribougoun lapsille lunta. (poika)

Opin, että ei pidä aliarvioida toista kulttuuria, vaikka se on erilainen. Mi-nusta on ikävää, että lapset voivat joutua kävelemään jopa kahdeksan ki-lometriä kouluun. (poika)

Lasten lomakkeessa toisena oli avoin kysymys, jossa kysyttiin: mitä opin ja mitä jäin pohti-maan? Tämä kysymys ei ollut lomakkeessa silloin kun sitä testasin leirillä. Vähän mietin, että osaavatkohan neljäsluokkalaiset siihen vastata. Vastauksia lukiessani huomasin kui-tenkin, että ne olivat ihan mielenkiintoisia. Aika monessa vastauksessa tuli esille se, miten he oppivat uusia asioita erilaisesta kulttuurista. He kertoivat, että se on mukavaa ja innosta-vaa. Lapset jäivät pohtimaan myös sitä miten Bakaribougoun lapset oikein jaksavat niin yk-sinkertaisella ravinnolla päivästä toiseen. Joku lapsi kirjoitti, että hän oppi sen että hauskaa voi pitää myös ilman rahaa. Sitä lapset myös hämmästelivät että miksi lapset joutuvat teke-mään niin paljon kotitöitä ja laittamaan ruokaa. Heistä useimman ei ollut koskaan tarvinnut kotona osallistua kotitöihin.

Se oli mukavaa, kun lapset leikkivät ja pitivät hauskaa. Minun mielestä Suomessakin lapset saisivat jättää pelit sivuun ja mennä ulos leikkimään, niin kuin Burkina Fason lapset. Se oli outoa, että koulut loppuvat niin myö-hään. (tyttö)

Lasten lomakkeessa viimeisenä kohtana kysyttiin miltä eri asiat tuntuivat. Tarkennuksena lapsia pyydettiin kertomaan mitkä osiot tuntuivat hauskoilta tai huvittavilta, mitkä opettavai-silta, hämmentäviltä tai ikäviltä ja tylsiltä. Useimmat lapset pitivät paljon draamatarinasta, sillä lähes puolet oppilaista sai olla siinä mukana ja osallistua burkinalaisen maalauskylän arkipäivään. Myös video-osuus oli ollut lapsista sekä mukava että opettavainen. Lapsia oli hämmentänyt ihmisten asunnot ja elinympäristön alkeellisuus. Joku lapsista pohdiskeli että onko siellä ollenkaan leikkipaikkoja. Lasten oikeudet leikkiin ovat tärkeitä ja hienoa, miten lapset näitä sieltä itsekin havainnoivat. Lapset kertoivat, että he oppivat olemaan kiitollisia

ruuasta, jota heille joka päivä koulussa ilmaiseksi tarjotaan. Lapset kertoivat iloitsevansa myös siitä, että videolla koulun tytötkin pääsivät pelaamaan jalkapalloa elämänsä ensimmäistä kertaa.

Jokainen kulttuuri on mielestäni tärkeä. Haluaisin kysyä Bakaribogoun lapsilta, ovatko he jo tottuneet ilman jalkineita pelaamiseen. (tyttö)

Opettajien lomakkeessa halusin kysyä myös sitä, mitä opettajat odottivat kouluvierailulta. Tämä oli mielestäni tärkeä kysymys kouluvierailun kehittämisen kannalta. Molemmat opettajat olivat sitä mieltä, että tuntiin olisi hyvä sisältyä tiedollista puolta ja sen lisäksi kuvia, videoita, musiikkia ja toimintaa. Molempien opettajien mielestä oli tärkeää se että lasten empatiakyky kasvaa ja he oppivat hyväksymään erilaisuutta. Eettisten ajatuksen tai teeman esiin nostamisen he kokivat myös tärkeäksi asiaksi. Molemmissa luokissa oppilaat innostuivat kovasti draama-tarinasta ja tästä opettajatkin antoivat positiivista palautetta.

Oppilaat saivat tietoa Burkina Fasosta ja lasten elämästä ja koulunkäynnistä siellä. Oppilaat oppivat ymmärtämään, miten he voivat auttaa ja empatiakyky kasvaa, opitaan hyväksymään erilaisuutta.

6. POHDINTA

Globaalikasvatuksen kehittäminen osana Bougoudia ry:n toimintaa tuntui jotenkin luontevalta vaihtoehdolta opinnäytetyöksi. Tämä työ oli tullut minulle jo tutuksi ja tarve kehittämiselle oli olemassa. Selkeästi globaalikasvatukselle olisi tilaa peruskouluissa ja opettajat ottavat mielellään ulkopuolisia vierailijoita rikastamaan aihepiiriä. Tarvetta tällaiselle on selkeästi olemassa. Mielestäni kannattaa kuunnella oppilaiden ja koulun henkilökunnan toiveita tuntisuunnitelmien suhteen. Selkeästi toimivin menetelmä alakoululaisten kanssa on ollut toiminnalliset menetelmät ja aidot omakohtaiset tarinat. Tästä hyvänä esimerkkinä voisin ottaa Latokasken koululaisten valmistaman sarjakuvalehden. Viime syksynä vierailin 5. luokissa ja siellä oppilaat innostuivat kertomistani tarinoista niin paljon, että he halusivat piirtää osan näistä tarinoista sarjakuviksi! Sain kiitokseksi heiltä tuon lehden muistoksi.

Aihe-alueet, joita valitsin opinnäytetyöhöni hahmottuivat käytännössä havaitsemieni tarpeiden pohjalta. Jo toimiessani Aseman lapset ry:n ja Nuorisoasiainkeskuksen sekä NMKY:n piireissä pyörittelin tätä aihetta usein mielessäni, sillä havaitsin useissa tilanteissa, että sille olisi todella tarvetta. Noiden pohdintojen innoittamana hakeuduin myös Kepan Kansalaisvaikuttajan koulutusohjelmaan. Siellä entisestään vahvistui se, että minua todella kiinnostaisi lähteä työstämään tätä aihetta vähän syvemmältäkin. Kansalaisilta odotetaan yhtä aktiivisempaa asennetta yhteiskunnallisen vaikuttamisen kentällä. On hyödyllistä oppia tuntemaan erilaisia kulttuureja ja eri maista saapuneita ihmisiä, jotta voisi ymmärtää monimuotoisuuden rikkautena.

6.1 Päätelmät

Työn tuloksista voi päätellä, että tällaiselle kulttuurien väliselle globaalikasvatukselle on tarvetta. Lasten palautteista välittyi ilo siitä, että he saivat tutustua todella erilaiseen kulttuuriin. Joidenkin lasten kommentteissa tuli esille se, että he eivät edes tienneet, että näin erilaista voi jossain päin maailmaa olla. Keskustelimme heidän kanssaan mm siitä, millä tavalla he voisivat huomioida toisesta kulttuurista saapuvan ihmisen ja ottaa hänet mukaan ystäväpiiriin. Lapsilla oli hienoja ajatuksia asiasta. Yksi tyttö esim. sanoi, että hänen mielestään heitä olisi hyvä pyytää myös omaan kotiin kylään, että he näkisivät tavallisen suomalaisen perheen elämää.

Latokasken koululaiset kokivat aidon yhteyden Bakaribougoun lapsiin, sillä he pääsivät videon kautta näkemään lasten arkea siellä. Lapset jopa kiittävät videolla Latokasken lapsia viime vuoden muistamisesta ja se oli lasten mielestä hauska yllätys. Koko luokka hörähti siinä kohtaan ja lapset katsoivat hämmästyneinä toisiaan. Lapset olivat myös erittäin kiinnostuneita tutkimaan Bakaribougoun lasten piirroksia ja esittivät paljon hyviä kysymyksiä eri piirrosten merkityksistä. Piirrosten kautta lapsille välittyi pieni välähdys kaukaiselta mantereelta, hyvin erilaisesta maailmasta.

Latokasken koululaisille syntyi halu tehdä myös oma video, jotta myös lapset Bakaribougoussa saisivat nähdä heidän arjestaan väläyksiä. Kun menin tuntien jälkeen opettajan huoneeseen keskustelemaan koulun rehtorin kanssa, myös hän oli miettinyt videomateriaalin keräämistä. Hän aikoi pyytää vanhemmilta lupaa sellaisen projektin toteuttamiseen.

Tämä kuulosti mielestäni varsin innostavalle ja mukavalle projektille. Video olisi todella mukava tuliainen sinne ja se tultaisiin ottamaan Bakaribougoussa ilolla vastaan!

6.2 Jatkosuunnitelmat

Tarkoituksena on toteuttaa suunniteltu globaalikasvatuksen kaksoistunti keväällä 2016 Latokasken 5. luokkalaisille. Tämän lisäksi syksyiset tunnit otetaan säännölliseen Bougoudia ry:n ja Latokasken koulun yhteistyösuunnitelmaan, jonka tavoitteena on järjestää globaalikasvatuksen kaksoistunti kaikille 4. luokkalaisille, niin ettei yhtään vuosikurssia jäisi välistä. Viime vuonna olimme 5. ja 6. luokissa ja tänä syksynä nelosissa. Rehtori sitä harmittelikin, että nyt olisi tämän vuoden 5. luokkalaiset jäänyt välistä, joten lupasin mennä pitämään heille vastaavat tunnit poikkeuksellisesti keväällä.

Tätä samaa mallia voin helposti toteuttaa myös muissa kouluissa eri puolilla Suomea. Esimerkiksi Jyväskylästä, Kouvolasta ja Ylivieskasta, sekä Jokilaakson alueelta on tullut pyyntöjä globaalikasvatustunnin pitämiselle. Näihin pyyntöihin on helpompi lähteä vastaamaan, kun on olemassa valmis toimiva malli, jota voi matkan varrella hioa ja parannella, jos tarvetta ilmenee. Tosin videota olisi hyvä muokata sellaiseksi, että se sopisi kaikkiin kouluihin paremmin. Jos videota haluttaisiin esittää myös alle kouluikäisille esim. kerhoissa, niin siihen olisi hyvä lisätä tekstien tilalle tai rinnalle puhuttua puhetta. Näin pienemmätkin pystyvät videon kautta seuraamaan Napokon tarinaa.

LÄHTEET:

Allahwerdi, H. 2001. Kansainvälisyyskasvatuksen suosituksesta maailmankansalaisen kypsyyskokeeseen. Suomen YK-liitto kansainvälisyyskasvattajana. 1970 – 2000.

Chantell, H. 2015. Globaalikasvatuksen ja osallisuuden pedagogiikkaa. Teoksessa: Osallistavat koulu, aktiivinen maailmankansalaisuus. Plan International, Suomi. Viitattu 4.2.2016; https://plan.fi/osallistavakoulu/?_ga=1.219836121.150316165.1454578541

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Edita

Hirsijärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.

Holm, S. Törnroos, L. 2012. Globaalikasvatus kouluissa ja järjestöissä. Yhteistyön haasteet ja mahdollisuudet.

Isokangas, E. & Taittonen, H. 2003. Taksvärkki ry kansainvälisyyskasvattajana. Jyväskylän yliopisto

Jääskeläinen, Liisa. 2010. Kansainvälisyyskasvatuksesta globaalikasvatukseen. Teoksesta: Törmälehto Terhi (toim.) Maailma tuli tunnille Kansainvälisyyskasvatus osana äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta. Äidinkielen opettajien liitto, Helsinki 2010. 9-17.

Jääskeläinen, L. Kaihari, K. 2015. Uusi Ops Viitoittaa tien osallisuuteen ja globaalikasvatukseen. Teoksessa: Osallistavat koulu, aktiivinen maailmankansalaisuus. Plan International, Suomi. Viitattu 4.2.2016; https://plan.fi/osallistavakoulu/?_ga=1.219836121.150316165.1454578541

Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. Maailmankansalaisuus. Jyväskylän Yliopisto (2015) Viitattu 12.10.2015. URL: <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanatkansio/maailmankansalaisuus>

Kepa. Kulttuurikasvatus. Viitattu 15.12.2016. <http://www.gloaalikasvatus.fi/node/158>

- Kiviniemi, K. 2010. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimsmetodeihin II. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Juva: WS Bookwell Oy
- Kivistö, J. 2010. Globaaliin vastuuseen kasvaminen – Näkökulmia maailman hahmottamisen pedagogiikkaan. Helsinki. Ulkoasiainministeriö
- Kaivola, T. 2008. Puheenvuoroja maailmanlaajuiseen vastuuseen kasvamisesta. Opetusministeriön julkaisuja.
- Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2006. Lapsen tunteiden tulkina. Teoksessa Määttä, K. (toim.)
- Määttä, K. 2006. Tunteiden rakkaus ja rikkaus: Avaimia tunteiden tulkintaan. Otavan kirjapaino. Keuruu
- Lahtela, M. 1971. Sinapinsiemen. Weiling & Göös.
- Lampinen, J. Melen-Paaso, M. 2009. Tulevaisuus meissä. Kasvaminen maailmanlaajuiseen vastuuseen. Opetusministeriön julkaisuja.
- Melen-Paaso, M. 2008. Kestävästä kehityksestä maailmanlaajuiseen vastuuseen. Opetusministeriön verkkolehti.
- Ojala, M. Osallisuus ja maailmankansalaisten kasvattaminen opettajan arjessa. Teoksessa: Osallistavat koulu, aktiivinen maailmankansalaisuus. Plan International, Suomi. Viitattu 4.2.2016; https://plan.fi/osallistavakoulu/?_ga=1.219836121.150316165.1454578541
- Opetushallitus, 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Suomen Yliopistopaino. 2015. Tampere
- OPH, 2010. Yhteenvetoja tuntijakotyöryhmän keskustelun alueen kommentteista Keskustelu kokonaisuudessaan Viitattu 19.12.2015: http://www.oph.fi/download/121754_2_kysymyksen_yhteenveto_15.3.2010.pdf

Peda.net. Elinikäisyys. Mitä on elinikäinen oppiminen ja miksi se on tärkeää? Viitattu 19.12.20015. <https://peda.net/hankkeet/oppijat/ovo/lahtokohdat/elinikaisyyys>

Vilkka, H. Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Tammi. Helsinki

Virkama, Anna: From Othering to Understanding: Perceiving 'Culture' in Intercultural Communication, Education and Learning. Teoksessa Korhonen, Vesa (toim.): Cross-cultural lifelong learning. 2010. Tampere yliopistopaino. Tampere.

LIITTEET

Liite 1: Toiminnallisen osuuden tuntisuunnitelma

Huomenta lapset! Mun nimi on Alassane Ouedraogo ja olen kotoisin Burkina Fasosta. Tulen sellaisesta järjestöstä jonka nimi on Bougoudia ry. Bougoudia ry tekee kehitysyhteistyötä Burkina Fasossa ja erityisesti haluamme edistää tyttöjen koulutusta, koska läheskään kaikki tytöt eivät pääse siellä kouluun. Meillä on siellä kaksi tukikoulua Nasson ja Bakaribougoun koulut.

Tulin kertomaan teille erityisesti Bakaribougoun koulusta joka sijaitsee Burkina Fason maaseudulla. Käynnistimme ystävyyskoulutoiminnan vuosi sitten Latokasken koulun kanssa. Kävimme viime syksynä 5. ja 6. luokissa vierailulla ja nyt on sitten teidän vuoronne. Osallistuimme viime vuonna myös Marrassäpinöihin.

Tietääkö teistä muuten joku missä Burkina Faso sijaitsee?

Se on Länsi-Afrikassa lähellä päiväntasaajaa. (katsotaan kartasta)

Kun mä katson nyt teitä, neljäsluokkalaisia koululaisia niin mä muistan mun omat koulu-muistot.

Mä asuin perheeni kanssa maaseudulla pienessä savimajassa. Aamulla heräsin kuuden aikaan. Aamupalaksi söin tavallisesti maissipuuroa ja sitten lähdin kävelemään kahdeksan kilometrin koulumatkan yhdessä naapurin lasten kanssa. Koulu päättyi viiden maissa ilta-päivällä. Usein olimme jo väsyneitä ja nälkäisiäkin. Meillä oli tapana laulaa ja tsemppata toisiamme. Nyt voisin opettaa teille tuon meidän tyypillisen tsemppauslaulun: Un kilometre a pied ca use, ca use

Katsotaan sitten muutamia faktoja Burkina Fasosta. Power Point esitys. **(n. 10 min)**

1. Virittäydytään videoon, jossa käsitellään burkinalaisen lapsen arkipäivää. (20 min?)

Laittakaapas sitten silmät kiinni ja voitte ottaa mukavan asennon. Miettikää sitten seuraavia asioita: millainen on sinun tavallinen koulupäiväsi? Mitä aamulla tapahtuu? Millä kuljet kouluun? Mitä koulussa tapahtuu? Mitä teet koulun jälkeen? (rauhalliseen tahtiin luetellaan ja sitten annetaan pieni hetki aikaa mietteille: yhteensä 3 min)

Sen jälkeen katsotaan yhdessä video Burkina Fason lasten koulupäivästä. Lapset käyvät koulua, tekevät kotitöitä ja myös leikkivät perinteisiä burkinalaisia leikkejä.

Videon jälkeen keskustellaan: **(15 min)**

Mistä video kertoi?

Millaisia olivat aikuisten asenteet tyttöjä kohtaan? Olivatko tytöillä samat oikeudet kuin pojilla?

Millä tavalla Bakaribougoun lasten koulupäivä eroaa omasta koulupäivästäsi?

- **Aamutoimet, Koulupäivän pituus, ruokailu, opiskelutarvikkeet –välineet, luokkakoko n. yli 100 per luokka, järjestäytymisharjoitukset, jalkapalloa pelataan ilman kenkiä, tytöt eivät ole ennen saaneet pelata...**
- **Kiitollisuus: Meillä koulutus on kaikkien etuoikeus, ruoka koulussa on monipuolista, tasa-arvo itsestään selvyys. Koulunkäynti ei keskeydy koulutarvikkeiden puutteeseen.**

2. Draamatarina (n. 10 min)

Seuraavaksi vuorossa on pieni Draamatarina. Tämä tarina kertoo Burkinalaisen maalaiskylän arjesta, johon kaikki pääsevät osallistumaan. Osa tulee mukaan oman roolinsa kautta ja osa voi sitten olla yleisönä. Mä tarvitsen vapaaehtoista näihin rooleihin. Luen tarinaa ja teidän tehtävänä on kuunnella sitä tarkasti. Kun sinun roolisi vuoro tulee, astu rohkeasti esittämään sitä tarinan ohjeiden mukaisesti. Onko teillä kysymyksiä tästä tehtävästä?

3. Loppukeskustelu (n. 15 min)

Mitä jäi mieleen? Mitä haluaisit kysyä videossa olleilta lapsilta?

Erilaisuuden hyväksyminen on tärkeää ja se on helpompaa, kun saamme oppia tuntemaan erilaisia kulttuureita. Mitä enemmän meillä on tietoa siitä, millaisista olosuhteista ihmiset tulevat, meidän on helpompaa ymmärtää ja hyväksyä hänet ja ottaa hänet mukaan joukkoomme tasavertaisena toverina ja ystävänä. Vastausvuoron saa viittaamalla.

4. Palautelomakkeen täyttäminen (n. 10 min)

a. karamelli palkkiona

Liite 2: Diaesitys Burkina Fasosta

Tyttöjen koulunkäynti Burkina Fasossa

Tyttöjen koulunkäynti on lisääntynyt Burkina Fasossa, kun äitien tulonhankintaa on helpotettu. Pienikin tuki, jopa jo koulutarvikkeiden hankkiminenkin voi estää tytön koulutien katkeamisen. Tänä päivänä reilusti alle puolet maaseudun tytöistä pääsee peruskouluun.

Burkina Faso on yksi maailman köyhimmistä maista

- Burkina Fasossa asuu 17 miljoonaa ihmistä.
- Ouagadougou on Burkina Fason pääkaupunki.
- Bobo Dioulasso on toiseksi suurin kaupunki Burkina Fasossa.
- Noin 75% asukkaista saa toimeentulonsa omavaraisviljelyllä.

- Kuivuus, hedelmätön maaperä, infrastruktuurin puutteet ja sekä talouden riippuvaisuus ulkoisista tekijöistä ovat pitkäaikaisia ongelmia.
- Noin 80% koko väestöstä on lukutaidottomia.

Koulun ruokahuolto

Kolmasluokkalainen Ismael kotitalonsa edessä sisarustensa kanssa.

Pienistä pisaroista syntyy valtameri

Liite 3: Näytelmä Burkina fasolaisen maalaisperheen päivästä

Näytelmä kertoo tavallisen maaseudun perheen elämästä Burkina fasossa. Osallistujat tulevat mukaan esittämään näytelmää, kun heidän roolihahmostaan kerrotaan.

Tarina

On varhainen aamu pienessä Bakaribougoun kylässä. Aurinko on juuri nousemassa horisontin yläpuolelle ja alkaa pian valaista maisemaa. Maisemasta erottuu suuri Apinanleipäpuu ja sen lähellä pieni savitiilinen talo, jossa koko Napokon perhe nukkuu. Jostain kuuluu kukon kieuntaa. Se herättää kovalla äänellään perheen isän. Isä venyttelee hetken olkipatjallaan ja hyppää sitten pystyyn. Myös äiti nousee ja alkaa tehdä tulta pieneen nuotioon talon ulkopuolelle. Lapset nukkuvat vielä. Isä lähtee talon taakse katsomaan perheen aasia. Kun nuotiotuli syttyy ja alkaa lämmittää vesikattilaa, äiti kaataa jyviä huhma-reen sisään ja alkaa iskeä jyviä rikki pitkällä sauvalla. Hänen on saatava jauhot jauhettua ennen kuin vesi kiehuu.

Sillä välin myös 11-vuotias Napoko ja hänen 5-vuotias pikkuveljensä Noraogo heräävät. He käyvät pissalla pihan nurkassa, koska perheellä ei ole vessaa. Aasi hirnuu lasten ilmestyessä näkyviin. Pian lapset menevätkin silittämään aasia. Isä yrittää korjata rikki mennyttä pyörää aasin kärryistä. Äiti on saanut jyvät jauhettua ja keittää vellin nuotiolla. Sitten hän huutaa perheensä syömään. Kaikki syövät samasta kattilasta käsin. Ruoan jälkeen isä valjastaa aasia kärryjen eteen. Äiti lähtee lasten kanssa hakemaan vettä kaivolta. He ottavat mukaansa neljä isoa ämpäriä veden kantamista varten. Kaivolla he tapaa-vat tytön, joka on hakemassa pesuvettä. Vesi kaivossa on melko alhaalla ja kaikki katsovat vuorotellen kaivoon. He juttelevat hetken moorean kielellä siitä, mahtaako vesi kaivossa riittää kuivan ajan loppuun saakka. Sitten äiti nostaa vettä kaikkiin ämpäreihin ja lähtee yhdessä Napokon ja Noraogon kanssa raa-haamaan niitä kotiin.

Isä on saanut kärryt aasin perään ja pyörän korjattua. Tyytyväisenä hän hyp-pää kärryihin ja maiskauttaa aasin liikkeelle. Huomenna on markkinapäivä, jo-ten isä ajaa pellolle ja alkaa nostella maapähkinöitä maasta. Osa pähkinöistä on juuttunut tiukasti kiinni kuivaan maahan, joten isän on vedettävä olan takaa. Pähkinät ovat kuitenkin isoja ja hyvän mallisia. Isä nostaa pähkinät kärryihin. Aurinko porottaa taivaalla nyt jo melkein kohtisuoraan isän hikoilevaan sel-kään. Hänen ympärilleen ei tule juuri minkäänlaisia varjoja.

Kotona äiti ja lapset viettävät aikaansa ison apinanleipäpuun varjossa. Äiti valmistelee jo seuraavaa ateriaa, mutta lapset ovat ottaneet tyhjän ämpärin ja rummuttavat sillä rytmikkäästi. Tuuli heiluttaa Apinanleipäpuun laajalle levittyviä oksia. Napoko on oppinut mielestään hyvän rytmin ja rummuttaa ämpäriä uudestaan ja uudestaan. Noraogo ei oikein tiedä, mitä tekisi, joten hän hakee äidin huhmareen, kaataa sen nurin ja kokeilee rummuttaa sillä. Siitä ei tule yhtä hyvä ääni kuin ämpäristä, joten Noraogo työntää päänsä huhmareen sisään ja huutaa kaikuvasti. Ääni onkin valtaisa, jopa äiti säikähtää. Alkaa tulla ilta, aurinko laskee ja isä palaa aasin kanssa pelloilta karryt täynnä maapähkinöitä. Lapset ryntäävät kuorimaan ja syömään muutaman pähkinän. Pian onkin aika syödä iltaruoka ja käydä nukkumaan, koska huomenna on aikainen herätys markkinoille.

Tarina on lainattu Suomen Partiolaisten ohjelmisivuilta. Tarina on tehty kuvaamaan Sambian maalaismaisemaa, mutta se voisi yhtä hyvin olla Burkina Fason maaseudulta. Sen vuoksi valitsin tämän tarina ja muutin vain kaikki nimet tyyppillisiksi Burkinalaisiksi nimiksi. Viitattu 2.10.2015. http://ohjelma.partio.fi/index.php?title=1.5.5._Leikit

HAHMOESIMERKIT

aurinko

äiti

ämpäreitä

Napokko-tyttö

Noraogo-poika

aasi

kukko

apinanleipäpuu

Kattila

maapähkinöitä

talo

huhmare

kaivo

isä

nuotio

Liite 4: Palautelomake oppilaille

Palautelomake

Luokka: 4Bpäivämäärä: 30.10.2015sukupuoli: tyttö/poika

1. Miltä erilaiseen kulttuuriin tutustuminen tuntui? Ympyröi 1 – 2 vaihtoehtoa.

hämmentävältä

innostavalta

vaikealta

jännittävältä

kivalta

tärkeältä

tylsältä

2. Miksi? (perustele vastauksesi)

3. Mitä opin ja mitä jäin pohtimaan?

4. Miltä eri asiat tuntuivat?

Mitkä asiat olivat sinusta:

Hauskoja ja huvittavia?

Opettavaisia?

Hämmentäviä?

Ikäviä tai tylsiä?

Kiitos palautteestasi!

Liite 5: Palautelomake opettajalle

PALAUTELOMAKE

päivämäärä: _____

Luokka: _____

1. Miltä erilaiseen kulttuuriin tutustuminen vaikutti opettajan näkökulmasta katsottuna? Ympyröi 2 – 3 vaihtoehtoa.

hämmentävältä

innostavalta

vaikealta

jännittävältä

kivalta

tärkeältä

tylsältä

2. Mitä odotit kouluvierailulta?

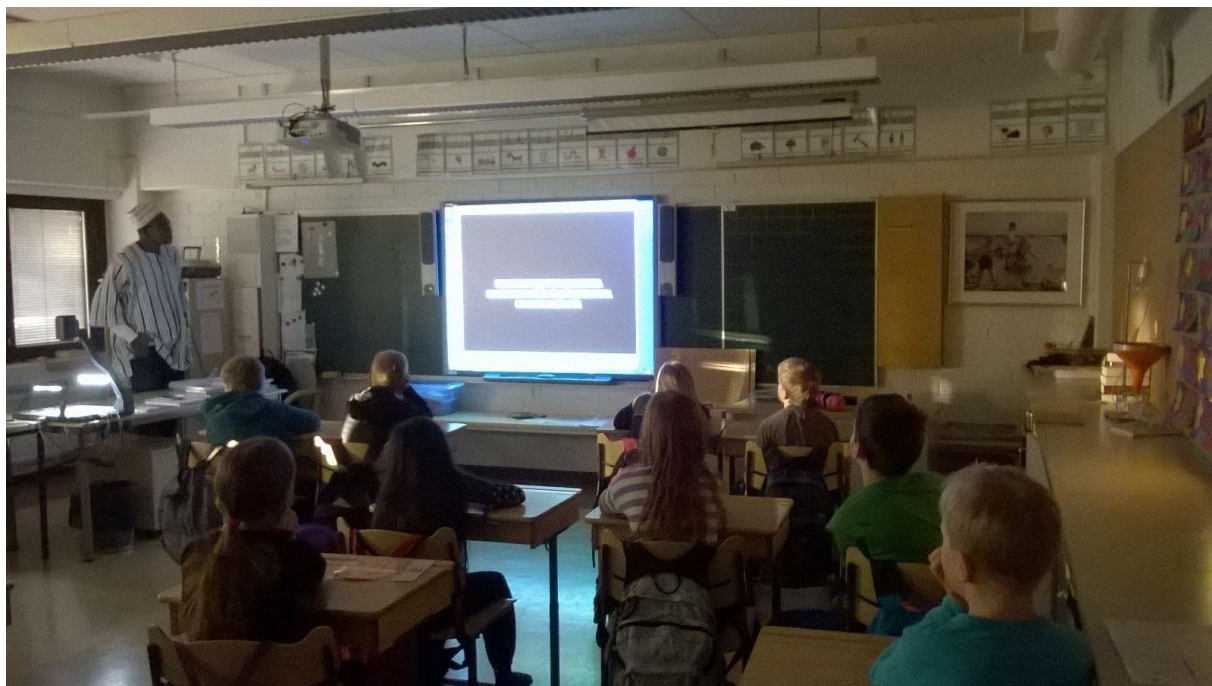
3. Minkälaisia ideoita antaisit jatkokehittelyä varten?

4. Ympyröi sopiva vaihtoehto 1 (paljon paranneltavaa – 4 hyvä)

a. Yleisarvio kouluvierailusta.....	1	2	3	4
b. Kouluvierailu vastasi odotuksiasi.....	1	2	3	4
c. Arvio harjoitusten ohjaamisesta.....	1	2	3	4
d. Kouluvierailu oli ajankohtainen.....	1	2	3	4
e. Käytetyt opetusmenetelmät sopivat kouluun.....	1	2	3	4
f. Kouluvierailu innosti jatkamaan aiheen parissa.....	1	2	3	4

5. Kommentteja ja terveisiä:

Liite 6: Kuvia Latokasken globaalikasvatunnilta

Liite 7: Videolinkki

Tämä video on kuvattu Burkina Fasossa Bakaribougoun maalaishoulun ympäristössä marras – joulukuussa 2014. Videossa on kuvitteellinen tarina Napoko –tytöstä, joka elää tyypillisessä burkinalaisessa maalaisperheessä. Napoko on neljäsluokkalainen tyttö Bakaribougoun koulussa.

Video on katsottavissa Bougoudia ry:n youtube –tilillä, jossa on tällä hetkellä julkiset katse-luoikeudet.

<https://www.youtube.com/watch?v=7rRnCae9Tyg>

napokon tarina. Bakaribougou & Latokasken ystävyyskoulu toiminta